26րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 7119 9 ՅՈՒՆԻՍ 1909 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 22 Juin 1909 26me année № 7119

"ԱՐԵՒԵԼՔ"
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՂԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Կ. Պոլսոյ համար տարեկան	80	Ղ.
» » վեցամսեայ	45	»
Գաւառներու համար տարեկան	108	»
» » վեցամսեայ	60	»
Օտար երկիրներու համար տարեկան	25	Ֆր
» » վեցամսեայ	20	»

Թղթատարի ծախքը մեր վրայ

Արեւելք

10 10 PARAS

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ

آرەولك
ارمنیجه یومی و سیاسی غزته
صاحب امتیازی قره‌کین بویاجیان
درعلیه غلطه

AREVELK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons/ple, Galata

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԱՏԱՆԱՅԻ ԱՂԷՏԸ

Անցեալ շաբթու հրատարակեցինք այն պաշտօնագիրը, զոր Ներքին գործոց նախարարը՝ արտաքին գործերու նախարարին խողովակովը ճամբած էր Ժընեւի Դաշնակցական Պիւրօին։ «Դրօշակ»ի մայիսի թիւին մէջ կը կարդանք հետեւեալ գրութիւնը, զոր նոյն պիւրօն ուղղած է, իբրեւ պատասխան, Ներքին գործոց նախարարին.

Պարոն Մինիստր,

Ապրիլ 26ի ձեր թեզքերէով, զոր արտաքին գործերի Պ. Նախարարը կ'ուղղէ մեզի Ժընեւի ընդհանուր հիւպատոսի միջոցով, դուք կը բարեհաճիք հանգստացնել մեզ այն յուզմունքի առիթով, զոր արտայայտած էինք Ատանայի ողբալի անցքերու մասին ղրկած մեր հեռագրին մէջ։

Բողոքի այդ հեռագիրը մենք ուղղած էինք Երեսփոխանական Ժողովին, ի դէմս Նախագահի։ Իսկ պատճէնը Կ. Պոլսի քանի մը թերթերուն։

Մենք կը բողոքէինք այն ապշեցուցիչ ամբաստանութիւններուն դէմ, որոնցմով Ատանայի իշխանութիւնները հայ յեղափոխականները կը ներկայացնէին իբր ջարդերու դրդիչ ու նախայարձակ։ Այդ մեղադրանքը կարդացուեցաւ կառավարութեան ներկայացուցչին բերնով պարլամենտի ամբիոնէն. նա միեւնոյն ժամանակ շրջան ըրաւ եւրոպական մամուլին մէջ։ Մենք այժմ կը կարդանք անոր տխրալի պատճառաբանութիւնը պաշտօնական «Թագվիմ Վեկայի» թ. 203ի մէջ։ Անոր համեմատ՝ հազարաւոր հայ ֆէտայիներն են որ ռումբերով ու մաուզերներով սպառազինուած, սարսափ էին տարածեր մահմեդական ազգաբնակութեան վրայ։

Այդ տեսակ հրէշաւորութիւններ կը զեկուցանեն պարլամենտին, կը լսուին հաւանութեան նշաններով և ի ցոյց կը դրուին «պաշտօնական թերթին» մէջ, որ պիտի տարածէ այդ սարսափելի մեղադրականը մահմեդական աշխարհին մէջ. բորբոքելով ատելութիւնն ու զայրոյթը յաւիտենական զոհին դէմ։

Մենք պարտք սեպեցինք բողոքել օսմանեան պարլամենտին ու քաղաքակիրթ աշխարհին առջեւ մի անորակելի զրպարտութեան դէմ։

Ձեզ անյայտ չեն, Պ. մինիստր, բարեկամական այն կապերը, որ մենք ունեցած ենք «Երիտասարդ Թիւրքիոյ» հետ Յուլիսեան Յեղափոխութենէն առաջ և անկէ յետոյ։ Ձեզ յայտնի են և այն լաւ զգացումները, որոնցով տոգորուած են մեր կոմիտէներն ու ժողովուրդը՝ մահմեդական ազգաբնակութեան վերաբերմամբ։

Մեր ծրագիրը, մեր քաղաքական բաղձանքներն եւս անծանօթ չեն Երիտասարդ Թիւրքերու մեծամասնութեանը, որոնց հետ աշխատած ենք ընդհանուր հայրենիքի ազատագրութեան և բարօրութեան համար։ Այդ իղձերը հայ բովանդակ ազգայնականութեան իղձերն են։ Ոճիր է, ուրեմն, ընդդէմ մարդկութեան, հռչակել հայ յեղափոխականները իբրեւ խռովարար, իբրեւ ազգային ատելութիւն ու թշնամութիւն սերմանողներ։ Այդ տեսակ ոճիր մը գործեցին Ատանայի իշխանութիւնները զարմանալի սանձարձակութեամբ, երբ արդէն աւերներ ու արիւններ էին ընդարձակ տարածութիւններ, խուժանի ու հակայեղափոխական զինուորութեան ստոր բնազդներու շղթայազերծ բռնկումով։

Ահռելի ողբերգութիւնը կատարուած է. նա եկաւ միանալու ողբերգութեանց այն շարանին, որոնք խաղացեր էին Համիդեան նզովեալ թագաւորութեան օրով։

Կեդրոնական կառավարութիւնը կատարե՞ց արդեօք իր բովանդակ պարտականութիւնը այդ խմբովին սրածութիւններու առթիւ, որ տեւեցին 15 օր անընդհատ ամբողջ վիլայէթին մէջ։ Սա մի հարց է, որու վրայ աւելի լաւ է չծանրանալ։

Այսօր մենք ամբողջ հայ ազգաբնակութեան հետ սպասողական մի անձկալի վիճակի մէջ ենք։ Մենք կըսպասենք արդար ու անաչառ դատ ու ճնշում։ Մարդկայնութիւնն ու քաղաքակրթութիւնն այդպէս կը կամենան։ Սահմանադրութեան պատիւն այդպէս կը հրամայէ։

Եթէ, par impossible, սահմանադրական կառավարութիւնը մեղանչէ այդ հրամայական պարտականութեան դէմ, նա կը ձգէ ատելութեան անանցանելի վիհ մը հայ և մուսուլման ժողովուրդներու միջեւ. դա կը լինի, արդարեւ, ամենադառն յուսախաբութեան գագաթնակէտը։

Չափազանց ցաւալի է արձանագրել, որ վերջին 10 ամսուայ ընթացքին մէջ նոր րէժիմը ոչինչ չըրաւ այդ տարաբախտ ժողովրդի համար, ոչինչ չձեռնարկեց՝ բարւոքելու վարչութիւնը, ուր կը վխտան համիդեան յետադէմ ու հայատեաց պաշտօնեաներ։ Զլացեցին նոյն իսկ փոխադրել վալիները, չհամարձակեցան նոյն իսկ դպչիլ յայտնի ջարդարարներուն, որոնց ներկայութիւնը յարատեւ սպառնալիք մըն է հայ ազգաբնակութիւններու համար։ Անտարբերութիւնը կայսրութեան ամենէն տառապող տարրի հանդէպ՝ բնորոշ գծերէն մէկն էր նոր րէժիմին։ Անպատժութիւնը քաջալերեց յանցաւորներուն, մղելով զանոնք դէպի նոր ոճրագործութիւններ։

Ատանայի ողբերգութիւնը ատոր հետեւանքն է։ Նա կը սպառնայ ընդհանրանալ և նորէն հայ ժողովուրդը մատնուած է վտանգալի կացութեան մը ամենավատթար քմահաճոյքներուն։

Պարոն Մինիստր,

Մեզ համար չափազանց տխրալի է սոյնանման փաստեր արձանագրել յեղափոխական Թիւրքիոյ ամենափայլուն յաղթութեան օրերուն։ Բայց այն մեծ պատասխանատուութիւնը, զոր մենք ստանձնած ենք հանդէպ մեր ժողովրդի, որի դատը պաշտպանած ենք 20 տարիէ ի վեր անհաւասար ու արիւնալի մենամարտի մէջ Աբդուլ-Համիդեան բռնակալութեան դէմ —այդ պատասխանատուութիւնը կը ստիպէ մեզ, ի պատասխան ձեր հանգստացուցիչ յայտարարութիւններուն, ըսել ձեզ, այս քանի մը ճշմարտութիւնները, զոր մենք միանգամայն անհրաժեշտ կը սեպենք։ Այսօր հայ ազգաբնակութեան գերագոյն բաղձանքն է՝ որ իր կառավարութիւնը խօսքէն անցնի, վերջապէս, դէպի գործ։ Մենք կը սպասենք, վստահելով ձեր, ինչպէս և ամբողջ կառավարութեան ու պարլամենտի, իմաստութեանը։ Անոնցմէ կախուած է վճռել՝ արդեօք Թիւրքիոյ այլազան տարրերը պիտի ապրի՞ն այսուհետեւ սերտ համերաշխութեան մէջ, թէ՞ պիտի յօշոտեն զիրար, ի վնաս կայսրութեան կենսական շահերուն և յօգուտ թշնամիներուն, որոնք զայն կը հետամտեն։

Ընդունեցէք եւայլն։

Խմբր. «ԴՐՕՇԱԿ»Ի
Օրգան Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

ՏԻԳՐԻՍԻ ԱՓԵՐԷՆ

Խաղաղութիւն.— Ապուշները.— Դաշնակցութեան թռուցիկը.— Շահպազ մեր քով։

Տիգրանակերտ, 27 մայիս

Անուշ, շատ անուշ խաղաղութիւն մը կը ծածանի, որ իր ամբիծ թեւերուն մաքրութեան ներքեւ հանգիստ ու ազատ շունչ առնել կուտայ մշտադող ու տարիներէ ի վեր սասանած մեր հոգիներուն։ Արդեօք մշտատեւ պիտի ըլլա՞յ այս խաղաղութիւնը, յորում հայրենիքին ապագայ փառքն ու մեծութիւնը պիտի վերածնի. արդեօք անդրդուելի պիտի մնա՞յ եղբայրութիւնը, ուրկէ միայն կը բղխի Թիւրքիոյ փառապանծ յաղթանակը, թէ ոչ սոսկումի, տագնապի ներքեւ կքած չար, սեւ հոգիները նորէն պիտի բարձրացնեն իրենց գլուխները, դղրդելու խաղաղ ու ջինջ մթնոլորտը նոր նոր կըրկռուքներով, սպառնալիքներով, նման նապաստակներուն՝ որոնք թուփերէն դուրս կը խոյանան ժիր ու անվախ, զիրենք հետապնդող որսորդի ձեռքէն ինքզինքնին ազատած գտնելով։ Կը սիրենք հաւատալ թէ այս անկեղծ մեծը յարատեւ պիտի ըլլայ. բայց միակ սեւ կէտը որ այս պայծառութեան մէջ կուգայ ուշադրութիւնս գրաւել և սրտերնիս վրդովել, ցարդ, Ատանայի մէջ արդարութեան գործադրութեան յապաղումն է. վստահ ենք թէ այս տողերը դեռ չհրատարակուած՝ այդ անուշ ձայնն ալ լսելի կ'ըլլայ, և հայրենիքի խաղաղութիւնը նոր զարկ, նոր հաստատունութիւն մը ընդունած կ'ըլլայ։ Ատանայի և իր շրջականերու մէջ գործուած խժդժութեանց պատասխանատուները արդարապէս գտնելը և արդարութեան յանձնելը միայն, բանիւ, կրնայ ճշմարիտ երաշխիք մը ըլլալ հոգիներու անդորրութեան, որ դեռ կը վարանի լիաթոք շնչել։ Բայց ի՞նչ որ ըլլայ, այս անորոշ, տարտամ կանխամտածումը, ինչ որ ալ ըլլայ այս շփոթ վարանումը որ դեռ կը ծանրանայ կարգ մը տգէտ ու յոռետես մտքերու վրայ, գործել պէտք է. և այն որ անկարող ու անատակ կը զգայ ինքզինքը գործելու՝ պէտք է որ լռէ, և ոչ թէ իր ապուշ մտքի ցնորանքներով խանգարէ գործը, վրդովէ ու ալեկոծէ սրտերը։ Այս վերջին տողերը գրելու պարտաւորուեցայ՝ հանդիսատես ըլլալով անզգոյշ կարգ մը ինքզինքնուն ազնուական, բանդէտի հովեր տուող ապուշներու խելացնոր պոռչտուքներուն՝ ընդդէմ Հ. Յ. Դաշնակցութեան կազմին ու գործունէութեան։ Բայց շատ ալ մեղադրելու չէ այդ խլուրդները, որոնց մթավարժ աչքերը կը բշտկին Ազատութեան արեւին ներքեւ ապրիլ սիրող հոգիներու բարի ճառագայթումին առջեւ։ Հակառակ բռնապետութեան յաւիտենապէս ջախջախումին, այս ցնդածները կ'երեւի որ դեռ չեն հասկցած եղածը, և կը յանդգնին իրենց գռեհկութեան անսփռութիւնները բերել մինչեւ հաւասարութիւն, արդարութիւն ու եղբայրութիւն քարոզող ու պաշտող Հ. Յ. Դաշնակցութեան սեմին մօտ, առանց մտածելու թէ հոն անոնց խմբարհիւը, աճիւնալը պիտի տեսնեն և ոչ այլ ինչ։

Եւ ինչո՞ւ այս ամենքը. ո՛հ, ինչ ըսել է որ «Կարմիր Խաչի Ընկերութիւն» մը կազմուի, որ ո՛րքան առաջ կ'երթայ, որ կը համարձակի հրապարակային ազգաբարութիւններով և հրապարակախօսութիւններով ինքզինքը ծանօթացնել. ինչ վտանգաւոր և թունաւորիչ գործ, կ'ըսեն մեր ապուշ վտանգաւորները։ Յետոյ ինչ ըսել է որ ժողովուրդի զարգացման համար թատերգութիւն կը ներկայացուի. կարելի՞ բան է, ուրեմն պօյքօ՛թ, որպէս զի տոմսակ չծախուի. ապուշ մը չէր վարանած անցեալ օր ըսելու թէ 50 մարդու եա չթողուցի որ տոմսակ առնեն. ուրիշ ապուշ մը կը պահանջէ որ նախ իրենց հաւանութիւնը առնուի և ապա գործուի. լռէ՛, ցնդա՛ծ, գիտե՞ս թէ որու հետ է գործդ, գիտե՞ս թէ այն որ այդ գործերը կը կատարէ շատ մեծ է քենէ և քու մեծ կարծած շատ մը անձերէդ. չե՞ս գիտեր որ նոյն ինքն է ժողովուրդի իրաւունքներու ճշմարիտ պաշտպան ու զօրավիգը. չե՞ս գիտեր այս ամենքը, չե՞ն գիտեր ընկերներդ որ ո՛չ նուազ ապուշ են քան զքեզ. եթէ չէք գիտեր՝ լսեցէ՛ք, և խելքերնուդ փչած ապուշութիւններով մի՛ վրդովէք ժողովուրդին միտքը և մի՛ խանգարէք անոր օգտին աշխատողներու գործին ընթացքը, քանի որ անոնք շատ լաւ գիտեն թէ ինչ պէտք է որ ընեն կամ չընեն։ Ահա այս ու այսպիսի ազնուական կոկորդայնութեամբ մեր եսասէր մարդիկ, անցեալ օր, ամբողջ քաղաքը իբար անցընելու աստիճան վիճուկ մը հանեցին, հաւաքուելով, խօսելով, չմտանալով սակայն անձնական հաշուեյարդարումներ ընել. ու թերեւս խնդիրը ծանր հանգամանք մը առնէր, եթէ Դաշնակցութեան կտրուկ և անդրանիկ թռուցիկը չգար զգաստացնելու զիրենք իրենց փառամոլի, տգէտի և աւելի հեշտ փառասէր-շողոքորթի թաքրանջանքներէն. վանքի դրան չափ բերաննին բացող խօսողները անկծարծի մը մէջ սթափեցան և զգացին թէ սխալ ճամբու կը հետեւին, հասկցան թէ անկարող են արգիլելու, խափանելու այն՝ զոր արիւնով գծուած ժողովուրդի պաշտպան յեղափոխութիւնը կը պահանջէ։ Աւելորդ չեմ սեպեր ո՛րքան իմաստօրէն խմբագրուած թռուցիկին հետեւեալ իմաստը արձանագրել.

«Մութին ու խաւարին մէջ գործող այս բուրժուա թիպերը անկարող են խախտելու մեր Թուրք եղբայրներու հետ ունեցած անկեղծ վերաբերութիւններն ու անկեղծ յարաբերութիւնները, ուրեմն կեցցե՛ն բոլոր ազատասէրները. կեցցէ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը. անկցի՛ն գրգռիչները։»

⁂ Երկու շաբաթէ ի վեր մօտէն կը վայելենք ընկեր Շահպազը, որուն թղթակցութիւնները հաճոյքով աչքէ անցուցած ենք Արեւելքի մէջ. անկեղծ, վառվռուն երիտասարդ մը, որուն դէմքը 25 տարեկանի է, քալուածքը՝ 20, իսկ գաղափարները 40-50 տարեկան փորձառու մարդու մը։ Իր առաջին բանախօսութիւնը ըրաւ անցեալ օր Ս. Կիր. եկեղեցւոյ մէջ, Կարմիր Խաչի ընկերութեան կողմէ հրաւիրուած ըլլալով. յառաջիկայ կիրակի պիտի խօսի դարձեալ, այս անգամ արանց. մօտերս Բալու երթալու մտադրութիւն ունի. իմ անկեղծ յարգանքներս այդ անձնուէր ու խոհական գործիչին, որուն հետ ժամերով խօսիլն ու խօսակցիլը հաճոյք կը պատճառէ։ ՏԻԳ

ՀԱՅԵՐԷ ԽԼՈՒԱԾ ՀՈՂԵՐՈՒ
ՀԱՐՑԸ

Մշոյ Վարդենիս և Գոմս գիւղերու մէջ գտնուած Չերքէզ գաղթականներու հեռացուցման համար, ասկէ առաջ, Գեղամ էֆ.ի կողմէ Ներքին գործոց նախարարութեան և Տէֆթէրհանէի վարչութեան դիմում եղած էր։ Նոյն տեսակ հո-

---

ԹԵՐԹՕՆ "ԱՐԵՒԵԼՔ"Ի (5)

ԱՐՓԻԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ

ԿԱՐՄԻՐ ԺԱՄՈՒՑ

Ռ.

Ժողովուրդը «ամէն» գոչեց։ Երկու երիտասարդները խորանին առջեւ բերին հրացան մը դրին։ Տէրտէրը զայն օրհնեց ու պատէն կախեց. փայտէ խաչ մըն ալ քովիկը։ Գանձանակն ալ նորէն տեղը դրուեցաւ։

Տէր Յուսիկ հրացանը առնելէն յետոյ, նոր ապաշխարանք մըն ալ երիտասարդներուն սահմանեց։ Խոստովանող այդ մարդիկը կը պարտաւորէր «օրհնեալ հրացանով» թռչուն զարնել ու մատաղ ընել. «Աբէլի պատարագն Աստուծոյ» կ'ըսէր։ Ինքն իր ձեռքովը հրացանը պատէն վար առաւ, վրան խաչակնքեց, ու աչքին առջեւը մեղաւորները պատժին գործադրութեանը հրահանգեց։

Երբ երկրորդ տարին ալ բոլորեցաւ, ապաշխարանքի գանձանակը նորէն բացին։ Այս անգամ արդիւնքը երկու հրացան գնելու կը բաւէր։ Ապաշխարադիրը կռահեց որ երբեմն երբեմն երիտասարդներն ալ ինքնաբերաբար գանձանակին բարեխօսութեանը դիմած էին։

Տէրտէրը գեղին տղոցը կարդալ կը սորվեցնէր։ Ձեռքերնին Ռոպէնսոն Քրիւզօէ տուած էր, որպէս զի ինքնօգնութեան գաղափարը անոնց մտքին մէջ մտնէ։ Տեսէք, կ'ըսէր, Ռոպէնսոն իր կղզին մէջ քանի փարանոց երկաթի կտոր մը ոսկիի մեծ կտորէ մը աւելի օգտակար կը սեպէր։ Մենք ալ Ռոպէնսոնին պէս մեր գեղը կղզիացած ենք։ Չորս կողմերնիս անհաւատներուն ծովն է։ Մեր ժամին ալ ոսկին ինչ ընէ. երկաթի կտոր մը մեր գործը աւելի աղէկ կը տեսնէ»։

Գեղացիները երկաթսիրութեան մէջ օրէ օր կը յառաջդիմէին։ Իրենցմէ Պոլիս գացողները հոն իրենց երկրացիներուն պանծացուցին նորահաստատ ապաշխարանքը, երկաթսիրական գաղափարներն ալ տարածելով։ Օր մըն ալ Տօմուզ գեղի Պոլսոյ պանդուխտները ընկերութիւն մը կազմեցին, ապաշխարանքի գանձանակը շէն ու պայծառ պահելու նպատակաւ։ Երկիր վերադարձողներն ալ հետերնին շրջահար մը ժամուն նուէր կը բերէին։

Տիրացու Գաբրիէլին քահանայ ձեռնադրուելէն տասը տարի ետքը, գեղին ժամը քանի հրացան և երեսունի չափ ալ շրջահար ունէր, «ի քաւութիւն և ի թողութիւն մեղաց», ու քաջավարժ նշանառու երիտասարդութիւն մը։ Գնդակին սուլումը «ապաշխարանքի աղօթք» կը կոչուէր ժողովրդեան բերնին մէջ։ Այդ աղօթքը իր զօրութիւնը կոտորածին օրը ցոյց տուաւ։

Ապաշխարանքի գանձանակին հաստատութիւնը դիպուածական գաղափարի մը ծնունդը չէր. ծրագրի մը մասն էր։ Տէր Յուսիկ իր գեղը բարեկարգելու խորհուրդը շատոնց յղացած էր, տիրացու եղած ատենը։ «Թո՛ղ տէրութիւնները 61րդ յօդուածը գործադրել տալու ետեւէ ըլլան», կը խորհէր ինքնիրենը։ Այդ օրուան սպասելով հանդերձ, առ այժմ եթէ քիչ մը մենք մեզի բարեկարգելու ըլլանք, գէշ պիտի չըլլայ։ Աւելի բարին աչք չի հաներ։» Ու կ'ուզէր որ իր գեղը օրին մէկը ամբողջ Հայաստանի օրինակ մը հանդիսանայ, և գործնականապէս ցոյց տայ ինքնապաշտպանութեան է՛ն կտրուկ միջոցը, որ ինքնօգնութեան մէջ կը կայանայ։

Տեղ մը կարդացած էր թէ Անգլիացիները իրենց տղոցը լողալ սորվցնելու համար, զանոնք կը բռնեն ջուրը կը նետեն, առանց օգնութեան։ Կը թողուն որ տապլըտելով, տապլտկուելով, տակ երթալով վեր ելլելով, ինքզինքնին ազատեն, ու իրենք իրենց ընտելանան ջուրին մէջ ապրիլ կարենալու դիւրութեանց։ «Մենք ալ, կ'ըսէր, ուզենք չուզենք հիմակ սա տղոց կը նմանինք։ Ծուլ ենք ինկեր. մեր գլխուն ճարը մենք պէտք է տեսնենք։ Եթէ սպասենք որ մեր ձայնը Պատրիարքարան լսուի ու մեզի ազատելու գան — եթէ երբեք գալու ալ ըլլան — կը խեղդուինք կը լմննանք»։

Նորընծան շուտով գործի ձեռք զարկաւ, բարեկարգման յաջողութիւնը նախ և առաջ կրօնքէն ակնկալելով։ Գիտէր որ քահանան ժողովուրդը կրնայ իր ուզած ճամբէն քալեցնել, շնորհիւ այն ազդեցութեան զոր խղճմտանքներուն վրայ ունի։ Այս մտածութեամբն էր որ ապաշխարանքի գանձանակն ու աղօթքը հաստատեց։

Զէնքով ինքնապաշտպանութիւնը իր «ներքին քաղաքականութեանը» հիմն էր. իսկ «արտաքին քաղաքականութեան» այսինքն՝ Թիւրք իշխանութեան հետ յարաբերութեանցը մէջ «պատեհականութեան» որ է՝ վեր վար յարմարելու վարպետութեան կը հետեւէր։

Որոշեց գանգատի համար առաջնորդարան չդիմել։

«Տէրտէրը առաջնորդին կ'աղերսէ կ'ըսէր. առաջնորդը՝ Պատրիարքին, Պատրիարքը Սատրազամին։ Մի՛ մեռնիր իշուկս, գարուն պիտի գայ՝ առուոյտ պիտի ուտես։» Ու Հայոց պաշտպանութեանը համար սատրազամին դիմումը կը նմանցնէր «տանձին պահպանութիւնը արջէն խնդրելու» միամտութեան։ Կը ջանար ամէն գործ կարճ երկան իր ձեռքով կտրել լմնցնել։ Մերթ կծու լեզու, երբեմն աղաչանք, այսօր սպառնալիք, վաղը քանի մը դահեկան, ու ծանր պարագաներու մէջ, քանի մը մէճիտ մեծապէս նպաստեցին գեղին կրած տառապանքներուն թեթեւցմանը։

Կ'անդրադառնար թէ տգիտութիւնը, աղքատութիւնը, ուսեալ անհոգութիւնը ժողովուրդին շատ աւելի աղիտաբեր են քան կառավարական հարստահարութիւնները։ Հայ գեղացին այդ չարիքներուն դէմ մինչեւ աստիճան մը ապահովելու համար, ո՛չ Պերլինի դաշնագրին, ո՛չ Պատրիարքարանին, ո՛չ Բ. Դրան միջամտութեանը ակնդէտ սպասելու պէտք կար։ Ինքը Պոլսէն մէկ երկու թերթ կը ստանար, և գրքեր ալ կ'ընդունէր։ Մասնաւորապէս առողջաբանական հրատարակութիւններն էին իր հետաքրքրութիւնը գրաւողները։ Կը ցաւէր սակայն որ Պոլսոյ մամուլին մէջ քաղաքական անպէտ տեղեկութեանց և խորհրդածութեանց շատ լայնկեկ բաժին մը յատկացուելով, անդին կը մոռցուէին այն նիւթերը, որոնց ընթերցումէն ժողովուրդը կրնար սքանչելապէս օգտուիլ իր կեանքին բարոյական ու նիւթական բարւոքմանը համար։ Կարդացածներէն սորվածները կը ջանար հնարաւոր եղածին չափ գործադրել տալ։

(Շարունակելի)

ղային գրաւումներ կամ Բիւրաքէ Նաեւ Վանայ Նահանգի Արճէշ ևն. գաւառակներու մէջ։ Վանի երեսփոխան Փափազեան էֆ.ի կողմէ ալ կարգադրութիւն մը խնդրուած էր Ներքին գործոց Նախարարութեան խորհրդականէն։

Անցեալ հինգշաբթի օր Վանի և Մուշի երեսփոխանները Ներքին գործոց պաշտօնատունը դիմեցին, Նպաստաւոր լուծում մը պահանջելու համար։ Արճէշի ևն. հողային գրաւումներու մասին հեռագրուած, սակայն պատասխան մը առնուած չըլլալով, Փափազեան էֆ.ի դիտողութիւններուն վրայ, որոշուեցաւ երկրորդել հեռագիրը և բացատրութիւն պահանջել։

Իսկ Գեղամ էֆ. Ներկայացուց իր պատրաստած մէկ յիշատակագիրը՝ 5—6 տարիէ հետէ Մշոյ Վարդենիս, Աւնիստ, Դրմերտ, Ապըլպըհար և Գոմս ու Պուլանըգի Կողակ, Շէխվէլի, Խոշկէլտի, Ռօշն չոր, Թեղուտ, Եօնճալը, Գարաղըլ ևն. գիւղերու մէջ՝ չէրքէզ գաղթականներու զետեղման մասին, հակառակ բնիկներու սեփականութեան անբռնաբարելի իրաւունքին ևն.։

Տեղական իշխանութիւններ պատրուակելով թէ Թափուր մնացած են, ապօրէն կերպով բնիկներու հողերը ուրիշներու կուտային, առանց սակայն Նկատի առնելու թէ, այդ գաղթականները սոսկալի դէպքերու և Թալաններու երեսէ եթէ պահ մը ստիպուած էին հեռանալ, իրենց հողերուն վրայ՝ շատերը մշակողներ թողլէ զատ՝ բնիկ համայնքը շարունակ անոնց տուրքը վճարած է, և թէ գաղթողները հետզհետէ դառնալ սկսած են ևն.։ Նոյն իսկ այդպիսի պատրուակով Ներկայ եղած հողագործներու հողեր ալ գրաւուած էին։ Ինչպէս որ հարիւրաւոր գիւղերու մէջ անհագին քանակութեամբ հողեր գրաւուած են աղաներէ, պէյերէ, խոլամ դրամատէրերէ ևն. ևն., 15 տնուոր չէրքէզ գաղթականութիւն մը Նպաստաւորելու համար Աւնիստցի 21 հայ ընտանիքի 77 արտերը, 20 մարգագետինները, 17 կալերը, պարտէզ ևն. խլուած են 5 տարի առաջ՝ և այսօր բնիկ տէրերը Աւնիստի փողոցները կը մնան։ Այս առթիւ Աւնիստցիներու մէկ աղերսագիրն ալ տրուեցաւ։

⁂ Նոյն ատեններ՝ 40 տնուոր Չէրքէզներ կը զետեղուին Վարդենիսի սեփական հողին վրայ. առաջին տարին 2000 արտավար կը խլեն, հետզհետէ ալ ձեռք դրած են 780 արտավարի վրայ, ամենևին լսել չուզելով բնիկներու այնքան աղերսը ու բողոքը. (Վարդենիսը 250 տնուոր հայաբնակ գեղ մըն է)։

⁂ Իբր մէկուկէս տարիէն քիչ մը աւելի, 1907ի աշնան, 20 տուն չէրքէզ գաղթականներ՝ Խմանեբեն Մշոյ Գոմս գիւղի Թալանուած, տառապած Հայերու տուներու մէջ կը զետեղեն, բնիկները դուրս Թողլով, գարունը հանելու պայմանով, բայց ահա երկու գարուն է կ'անցնի, ո՛չ միայն Չէրքէզներ չեն հանուիր, այլ բռնի սեփականատէր կ'ուզեն ըլլալ, մինչ Գոմսը 100 տուն հայ ընտանիք կը տեղաւորէն, մինչ պարտքերը աղքատ ժողովրդի վրայ կը դիզուին հետզհետէ ևն. ևն.։

Գեղամ էֆ. առաջարկեց, որ բացատրութիւն պահանջուելու ձեւով հեռագիր չտրուի, և ատոր համար չէ որ դիմում ըրած է, որովհետեւ տեղական իշխանութիւնները սովրած են ձեւակերպել պատասխանը, և յերիւրանքներով խնդիրը փակել, այլ պահանջեց որ հրամայուի՝ սեփականութեան իրաւունքի հակառակ հողային գրաւումները վերադարձուին տէրերուն։ Միւսթէշարը խոստացաւ ըստ այնմ հետապնդել։

Տեսնե՛նք թէ արդիւնքը ի՛նչ պիտի ըլլայ։

ԿՐԵՏԷԻ ԽՆԴԻՐԸ

ԿՐԵՏԷ ԵՒ ՀԵԼԼԷՆ ԿԱՐԾԻՔԸ

Աթէնքէն «Թան»ի թղթակիցը հետեւեալը կը գրէ յունիս 1/14 թուականով.

Թան յունիս 7ի (Ն. Տ.) թիւին մէջ հրատարակեց Թուրք անձնաւորութեանց և գերման օրագրողներու հետ կատարուած տեսակցութիւններ; մանաւանդ Ահմէտ Մուխթար փաշայինը, որ յայտարարած էր թէ Կրետէ պէտք է Լիբանանի նման ինքնօրինութիւն մը ստանայ։ Կ. Պոլսոյ ձեր թղթակիցը նոյն օրը ձեզ կը հեռագրէր համառօտութիւնը Թրքական յօդուածի մը, որ սա խօսքերով կը վերջանար.— «Թան անիրաւ է երբ կը կարծէ թէ Թուրքերը «պլէֆ» կ'ընեն։ Սուտայի ծովախորշը օսմ. Նաւատորմին կողմէ պիտի գրաւուի և Կրետէի կուսակալը Թուրքիոյ կողմէ պիտի անուանուի, վասն զի Յունաստան իրաւունք մը չունի»։ Այդ յօդուածներու մասին խօսեցայ թէ՛ Նշանաւոր Հելլեններու և թէ օտարազգի անձնաւորութեանց հետ։ Ահաւասիկ թէ ի՛նչ ըսաւ ատոնցմէ մէկը, որ մասնաւորաբար իրազեկ է.— «Թան անշուշտ այդ յօդուածները արտատպած է ցոյց տալու թէ իրաւունք ունէր երբ «պլէֆ»ի վրայ կը խօսէր։ Սխալ բան մըն է խօսիլ Լիբանանի և Սուլթանին կողմէ անուանուած կուսակալի վրայ։ Սուլթանը գերիշխանական իրաւունք մը պահած է եւ ոչ թէ վեհապետական, այնքան տարտամ որ, 1906ին եղած կարգադրութեանց համաձայն, բարձր գոմիսէրը անուանուած է Եորկիոս Թագաւորին առաջարկութեան վրայ և Կրետէի ոստիկան-զինուորներուն կը հրամայեն հելլէն սպաներ։ Նոյն իսկ Թուրքերու ամենէն լաւատեսին համար յայտնի է թէ այս միջոցիս խնդիր է նոր գոհացում մը տալ Կրետացիներու բաղձանքներուն և ոչ թէ քայլ մը ետ երթալ։ Սակայն Թուրքերը հաւատարիմ մնացած են սակարկելու արեւելեան եղանակին. անկարելին կը պահանջեն, անխուսափելին տալէ ճողոպրելու համար։ Պ. Ժիւլ Լըմէդր ատոր համար է որ Պայազիտի Եպարքոսին վրայ խօսած ատեն կ'ըսէր.— «Արեւելեան ճարտարամտութիւնը միշտ կարճ է կարգ մը կողմերէ։» Թուրք լրագիրը երբ Թուրքիոյ համար իրաւունքներ կը պահանջէ, կը յայտարարէ թէ Յունաստան բնաւ իրաւունք չունի։ Կը մոռնայ 1906ին Եորկիոս Թագաւորին և տէրութեանց միջեւ փոխանակուած պաշտօնագիրները. Նաեւ ուզելով կը մոռնայ ուրիշ իրողութիւն մը որ դժբախտաբար բաւական ծանօթ չէ Արեւմուտքի մէջ՝ այսինքն թէ Թուրքիա ճանչցած է Կրետէի վրայ որ և է իրաւունք մը չունենալը։ Արդարեւ երկար ատենէ ի վեր Թրքական մաքսատունները կրետական ներածումները իբրեւ օտար ներածումներ կը նկատեն։ Եւ Երիտասարդ-Թուրքերը, որոնք կը յայտարարեն թէ Կրետէ իրենց արեան արիւնն է և իրենց միսին միսը, կը շարունակեն մեծաքանակ մաքսեր գանձել նոյն կղզիին կողմէ իրենց ղրկուած բերքերէն։» Ուրիշ խօսակից մըն ալ զբաղեցաւ Երիտասարդ-Թուրքերուն առաջ բերած փաստերով՝ կցման ընդդիմանալու մասին։ Այդ անձը ցոյց տուաւ թէ բուն իսկ իրենց խոստովանութիւնովը նոյն փաստերը զգացումի վրայ հիմնուած էին, չըսելու համար ընտրական։ Նոյն անձը յարեց.— «Արդ, այդ փաստերը ազդեցութիւն մը պիտի չգործեն տէրութեանց վրայ, քանի որ իրենց գործակալներէն տեղեկութիւն ստացած են որ Թրքական վարիչ շրջանակներուն բաւ շարժումը ինքնաբերաբար եղած չէ, այլ անոնց կողմէ առաջ բերուած։ Փոքր-Ասիոյ քաղաքներուն մէջ, ուր զետեղուած են կրետէցի իսլամներ, իշխանութիւնները իրենք շրջաբերել կուտային աղերսագիրները։ Ասկէ զատ պատշաճ չէ որ Թուրքերը արժանապատուութեան իրաւունքի վրայ խօսին, Յունաստանի այնքան ուղիղ ընթացքէն ետքը։ Յունաստան փոխարինութեանց մասին բնաւ սակարկութիւն չէ ըրած և վերջապէս, կարելի է իր տեղը թողուլ օսմ. դրօշը որ Հանեայի նաւահանգիստին ժայռերէն մէկին վրայ կը ծածանի և շօշափելի միակ իրաւունքն է զոր Թուրքիա ունի Մինոսի կղզիին մէջ։ Ատոր հակառակ, Կրետէ, որ հիմա նաւահանգիստներ և առեւտրական ու ճարտարարուեստի ճամբաներ չունի, և կեդրոնական վարչութեան ամբողջ բեռը կը տանի, Կրետէ, կ'ըսեմ, առանց միութեան, դատապարտուած է անսուաղութենէ մեռնելու։ Եւ տնտեսական պատճառները, ութ դարերու պայքարի մը յիշատակներուն չափ, այնպէս մը կ'ընեն որ Կրետացիները ետ պիտի չառնեն վերջին սեպտեմբերին իրենց տուած որոշումը։ Յունաստանի գալով, Թուրքիայէն աւելի ճշմարտութեամբ պիտի կրնայ շարժել Ներքին շփոթութեանց խրտուիլակը։ Այսքան ամիսներ ցոյց տրուած խիստ մեծ հանդարտութիւնը հակազդեցութիւն մը առաջ բերած է, որուն յառաջընթաց նշանները արդէն կը տեսնուին և որ կը սպառնայ ամէն բան տակնուվրայ ընելու։ Մօտալուտ վտանգներու հակառակ, հելլէն կառավարութիւնը իր պաղարիւնութիւնը չէ կորսնցուցած. իր ուղիղ ընթացքէն չէ շեղած, սակայն չի կրնար մոռնալ թէ կրետական խնդիրը և անոր առաջ բերած յեղափոխութիւնները զայն նախ առաջնորդած են ելմտական կործանումի, և թէ, միւս կողմէ, այդ խնդիրը միշտ արգելք եղած է իրեն՝ բարւոք յարաբերութիւններ ունենալու Թուրքիոյ հետ և նոյն իսկ 1897ի պատերազմը առաջ բերած է։ Հելլէն կառավարութեան ստիպողական շահը կը պահանջէ որ կրետական խորանին վրայ ըրած զոհաբերութիւնները վերջ մը գտնեն։ Միւս կողմէ, կը տեսնէ թէ, ուրիշ բան է եթէ Պուլկարիոյ հետ ուղղակի և վճռական համաձայնութիւն մը ունենայ, լուծում մը որ հօս հետզհետէ բազմաթիւ կուսակիցներ կ'ունենայ, իր շահը կը պահանջէ, նոյնքան ալ Թուրքերուն, որ վերջ գտնեն կղզիի մը համար առաջ եկած շփումները, կղզիի մը որուն բնակիչներուն տասը տասներկուերորդը Յոյներ են։ Այդ պատճառով է որ հելլէն կառավարութիւնը իրաւունք ունի վճռական որոշումի մը սպասելու պաշտպան տէրութիւններէն։»

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆ

Ա. ՆՍՏԱՇՐՋԱՆ

97րդ նիստ՝ 8 յունիս 1909

Երեսփ. Ժողովին ընդհանուր գումարումը երէկ սկսաւ ժամ 3½ին՝ Ահմէտ Րիզա պէյի ատենապետութեամբ։ Նախորդ նիստին ատենագրութիւնը ընդունուելէ ետքը, կարդացուեցաւ եպարքոսական պաշտօնագիր մը որ կ'ըսէր թէ Նիյտէ գաւառին Պուլկար Մատէնի գաւառակին տնօրէն կարգուած անձը մինչեւ հիմա նոյն գաւառակին գայմագամութեան պաշտօնն ալ կը վարէր, որով երկու պաշտօն մէկ անձի վրայ գտնուելէն վարչական գործառնութեանց յապաղում առաջ կուգայ. ուստի նոյն գաւառակին համար պէտք է առանձին գայմագամ մը անուանել և ատոր ամսաթոշակին համար տարեկան 25,704 ղրուշ աւելցնել Ներկայ տարուան ելմտացոյցին վրայ։ Այդ պաշտօնագիրը յղուեցաւ ելմտացոյցի յանձնաժողովին։ Յետոյ կարդացուեցաւ Ներքին գործոց Նախարարութեան մէկ պաշտօնագիրը, որ կը հաղորդէր Խարբերդի կուսակալութեան մէկ հեռագիրը՝ ծանուցանող թէ Մանզումէի Էֆքեար լրագիրը հրատարակած ըլլալով որ, Երեսփ. Ժողովին անդամներէն ոմանց եղած առաջարկութեան մը վրայ, որոշուեր է զինուորական տուրքերը յետաձգել մինչեւ որ հաստատուի զինուորագրութեան օրէնքը, գաւառներու մէջ ժողովուրդը չուզեր տուրք վճարել. ուստի Երեսփ. Ժողովը մինչեւ որ պաշտօնապէս չհերքէ այդ զրոյցը, եղած դժուարութիւնը բառնալ կարելի պիտի չըլլայ։ Կարդացուեցաւ Նաեւ զինուորական յանձնաժողովին տեղեկագիրը, որ կ'ըսէր թէ զինուորագրութեան օրէնքը խորհրդարանական Ներկայ նստաշրջանին մէջ եթէ վաւերացուի ալ, անհրաժեշտ գործառնութեանց կատարումը ժամանակի կարօտ է, որով այս տարի ոչ-իսլամներէն զինուոր պիտի չկրնայ առնուիլ։ Նոյն տեղեկագիրը կը պահանջէր որ Երեսփ. Ժողովը որոշում մը տայ թէ զինուորական տուրք պիտի գանձուի՞ թէ ոչ։ Այդ պաշտօնագիրներուն ընթերցմանը հետեւանքով վիճաբանութիւն կատարուեցաւ։ Էտիրնէի երեսփոխան Թալադ պէյ ըսաւ թէ ելմտական Նախարարը ասկէ առաջ խոստացած էր զինուորական տուրքին համար մանաւոր կանոնագիր մը պատրաստելով Ժողովին Ներկայացնել. ուստի հարկ է սպասել այդ կանոնագրին ժամանմանը։ Էնկիւրիի երեսփոխան Թալադ պէյ ըսաւ թէ Մանզումէի Էֆքեար լրագիրը Սահմանադրութեան հաստատման սկիզբներն ալ տասանորդի մասին հրատարակութիւն մը ըրած ըլլալով, գանձումը դժուարութեանց ենթարկուած էր. ուստի հարկ է թող չտալ որ կառավարութիւնը դժուարութեանց ենթարկող այդ կարգի հրատարակութիւններ ըլլան։ Պուսիօ էֆ. առաջարկեց այդ խնդիրը առանձինն օրակարգը անցընել, որպէսզի կարելի ըլլայ խնդիրը մանրամասնօրէն քննել և որոշում մը տալ։ Հալաճեան էֆ. յայտարարեց թէ զինուորական տուրք առնելու խնդիրը շատ կարեւոր է և ելմտացոյցին հետ առնչութիւն ունի։ Ելմտացոյցի յանձնաժողովը հասոյթներու մասին իր տուած տեղեկագրին մէջ երկարօրէն պարզած է խնդիրը. ուստի խնդիրը պէտք է Նկատողութեան առնել ելմտացոյցին վիճաբանութեանը միջոցին։ Մուսթաֆա էֆ. յայտարարեց թէ խնդիրը վիճաբանութեան կարօտ չէ, որով ատենապետը պէտք է Ներքին գործոց Նախարարութեան հարկ եղած պատասխանը գրէ՝ գործառնութեանց մասին։ Թալադ պէյ առաջարկեց հապճեպ չգործել, վասն զի Ժողովը եթէ զինուորական տուրքին գանձումն ալ որոշէ, գանձման առթիւ դժուարութիւններ երեւան պիտի գան։ Րահմի պէյ առաջարկեց զեկուցանել Ներքին գործոց Նախարարութեան, որպէսզի այդ խնդրոյն Նկատմամբ մինչեւ որ որոշում մը տրուի, պետական պաշտօնեաները գանձման համար չնեղեն ժողովուրդը։ Բոզմիտի էֆ. ըսաւ թէ քանի որ 1325ին՝ այսինքն Ներկայ տարուան մէջ ոչ-իսլամները պիտի չկրնան զինուորական գործնական ծառայութիւն մատուցանել, ուստի զինուորական տուրքը պէտք է հաւաքել. միայն թէ երբ որոշում մը տրուի որ յառաջիկայ 1326 տարին զինուորական գործնական ծառայութիւնը ամէնուն համար ալ պիտի սկսի, այն ատեն խնդիրը լուծուած կ'ըլլայ։ Բոզմիտի էֆ.ի այս խօսքերը ծափահարուեցան։ Ժողովը որոշեց վաղը Նկատողութեան առնել այդ խնդիրը ելմտացոյցի հասոյթներու գլուխին վիճաբանութեանը միջոցին։ Ժողովը ընդունեց հանրօգուտ շինութեանց յանձնաժողովին մէկ տեղեկագիրը՝ Գատըգիւղի քարափը քաղաքապետութեան փոխանցելու մասին։ Զինուորական ու ծովային [illegible] նկատելով որ զինուորակ[illegible]ոչակի սնտուկին հասոյթը ան[illegible]ական է, կ'առաջարկէին ելմտական ու պատերազմական Նախարարութիւններէն հարցնել թէ նոյն սնտուկին բացը ի՛նչ եղանակով գոցուած է։ Ժողովը ընդունեց այդ առաջարկութիւնը։ Բրիզրինէի երեսփոխան Միւսա փաշա, Հասան պէյ ու ընկերները գրութեամբ մը կ'ըսէին թէ լրագրական հրատարակութեանց Նայելով Ճավիտ փաշա Եաքովայի մէջ ընդհարումներ ունեցեր է Արնաւուտներուն հետ. ուստ. կ'առաջարկէին որ, այդ մասին գաղափար մը կազմելու համար, Ներքին գործոց Նախարարութենէն բացատրութիւն ուզուի թէ երկուքուկէս ամիս առաջ Ճավիտ փաշա Իբէքի մէջ ի՛նչ պատճառով Թնդանօթով տուներ այրեր է։ Ժողովը ընդունեց այդ առաջարկութիւնը։ Յետոյ ձեռք առնուեցաւ պետական հասոյթներու գանձման կանոնագիրը։ Բ. յօդուածը բարեփոխուեցաւ սա կերպով որ տուրքերու սահմանման ու գանձման գործառնութեանց ծախքերն ալ այդ կանոնագրին տրամադրութեանց համաձայն գանձուին։ Գ. յօդուածին փոփոխութիւնն ալ ընդունուեցաւ՝ այսինքն թէ իւրաքանչիւր հարկատուի տետրակ մը պիտի տրուի տուրքերուն ու մասնավճարներուն քանակութիւնը ցոյց տալու։ Այդ տետրակին համար, որ հինգ տարին մէկ անգամ պիտի փոխուի, հարիւր փարա պիտի առնուի հարկատուէն։ Դ. յօդուածը կը սահմանէ տուրքերու գանձման ժամանակը և մասնավճար կատարուելիք ամիսները։ Շատ մը երեսփոխաններ դիտողութիւն ըրին այդ մասին։ Ելմտական Նախարարը որ Ներկայ էր, ըսաւ թէ կառավարութիւնը Իտարէի Ժողովներուն թողած է՝ տեղական փորձառութեան համաձայն սահմանելու մասնավճարներու ամիսները։ Ժողովը որոշեց այդ միտքով փոխել նոյն յօդուածը։ Ե. յօդուածը նոյնութեամբ ընդունուելէ ետքը, ձեռք առնուեցաւ Զ. յօդուածը, որ կը վերաբերի անվճար տուրքերու գանձման։ Շէֆիք Էլ-Մուէյյէտ պէյ դիտողութիւն ըրաւ այն տրամադրութեան դէմ թէ յետնեալ մասերէն ամէն տարի հարիւրին քսան պիտի գանձուի. առաջարկեց աւելցնել որ յետնեալ տուրքերուն հարիւրին քսանը մէկ տարուան քանակութիւնը չանցնելու պայմանով գանձուի։ Այդ յօդուածը սապէս ընդունուեցաւ թէ կալուածի մը ու հողի մը «ֆէրաղ»ը կատարուած միջոցին անոնց տուրքին ու հողի վրայ որոշուած տասանորդին յետնեալ մասերը և «ֆէրաղ»ի թուականին հանդիպող մասնավճարը «ֆէրաղ»էն առաջ ամբողջովին կը գանձուի անկէ որ ուրիշին կը փոխանցէ իր կալուածը կամ հողը։

Ատեանը պահ մը փակուելէ ետքը ժամ 8ին մօտ Նորէն բացուեցաւ։ Է. յօդուածին Նկատմամբ վիճաբանութիւն կատարուելով, կարգ մը փոփոխութիւններով ընդունուեցաւ՝ այսինքն թէ «Նշանակուած տուրքերուն» տեղ «դրուած տուրքեր» գրուի և «ստացագրին Թուականը, Թիւը ու պարունակութիւնը անպատճառ արձանագրուի հարկատուներուն տրուելիք տետրակին մէջ» աւելցուի։ Ը. յօդուածը, բաւական վիճաբանութիւններէ ետքը, սա փոփոխութիւնով ընդունուեցաւ.

«Երբ հարկատու մը որոշեալ մասնավճարին իր տուրքը չհատուցանէ, անոր այդ պարտքը կը գանձուի գրաւելով և վաճառելով անոր անշարժ ու շարժուն այն ստացուածքները զորս կ'արտօնեն Մէճէլլէն և վճռագիրներու գործադրութեան կանոնագիրը, և որոնք տէրերուն համար աւելորդ են։»

Թ. յօդուածը սապէս ընդունուեցաւ.

«Հասութաբեր կալուածներու տուրքերը կրնան գանձուիլ ատոնց վարձքերուն գրաւումովը։ Գրաւէն առաջ վարձքին վճարուած ըլլալը պաշտօնապէս վաւերացած պայմանագրութեան պարունակութեամբը միայն լսելի կ'ըլլայ։»

Ատեանը փակուելէ առաջ կարդացուեցաւ Ատանա ղրկուած երկու երեսփոխաններուն՝ Եուսուֆ Քէմալէտտին պէյի և Յակոբ էֆ. Պապիկեանի մէկ հեռագիրը, որով կը խնդրէին ուրիշ երեք երեսփոխաններ ալ ղրկել։ Թէ՛ այդ խնդրոյն Նկատառումը և թէ ելմտացոյցին վիճաբանութիւնը այսօրուան նիստին յետաձգուելով, ատեանը փակուեցաւ։

Յ. Գ. ՄՐՄՐԵԱՆԻ Նորագոյն հրատարակութիւնք.— Թուրքահայոց վաճառականութիւնն եւ վաճառականք. 150 տարուան. գին 12½ ղրշ.։ Ալկյուիա տասնեակ իմաստասիրական կրօնք իմաստասիրեալ. գին 7½ ղրշ.։ Պալենց ու Աչճեան գրատուները։ 2—3

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԵՊԱՐՔՈՍԸ.— Թան զրոյց մը կը յիշէ, որուն ճշդութիւնը ստուգել անկարելի է, թէ մօտերս եպարքոսական փոփոխութիւն պիտի կատարուի և թէ այդ պաշտօնին պիտի կոչուի Մահմուտ Շէվքէդ փաշա. Նոյն Ֆրայէ Բրէսն ալ կ'ըսէ թէ Կրետէի խնդրոյն պատճառաւ Հիլմի փաշա Եպարքոսութենէ պիտի իյնայ։ Անոր տեղ Նախարարապետ պիտի անուանուի Մահմուտ Շէվքէդ փաշա կամ Ֆէրիտ փաշա։ Վիեննական Թերթը կը յարէ թէ ի մօտոյ կուսակցական կարեւոր վէճեր պիտի ծագին։

Բ. ԴՈՒՌԸ Օսմ. Հանրային Պարտքի Վարչութեան պիտի վճարէ այն 114,000 ոսկին զոր այդ վարչութիւնը մինչեւ հիմա Պուլկարիայէն կը ստանար իբրեւ Արեւելեան Ռումէլիի տուրքը։

ԱԶԳ. ՊԱՆՔԱ. — Կ. Պոլսէն կը գրեն Թայմզի թէ Սըր Էրնէսդ Քէսլ ընդուներ է Օսմ. Պանքայի մը համար առաջարկուած պայմանները։ Տնօրէն Խորհուրդը վեց անդամներէ պիտի բաղկանայ, որոնց երեքը՝ անգլիացի և երեքն ալ իսլամ։ Մէկ միլիոն ոսկիի դրամագլուխը կարելի պիտի ըլլայ երեք միլիոնի բարձրացնել նոյն Խորհուրդին որոշմամբ և ապագային աւելի բարձրացնել Ընդհանուր Ժողովին որոշմամբ։

ԿՐԵՏԷԻ ԽՆԴԻՐԸ. — Հանեայէն կը հեռագրեն Թանի.— Պաշտօնաթերթը յայտարարութիւն մը հրատարակեց՝ հրաւիրելով ժողովուրդը պահպանել բարեկարգութիւնը ու անդորրութիւնը, յարգել իսլամները և միշտ վստահութիւն ունենալ պաշտպան տէրութեանց վրայ՝ կրետական խնդրոյն լուծման համար։ Այդ յայտարարութիւնը կ'ըսէ.— «Քայլ մը եւս պիտի առնուի, որպէսզի եղած զոհողութիւնները և կատարուած ճակատամարտները փոխարինութիւն մը ստանան։»

—Բարիզէն կէս-պաշտօնական աղբիւրէ կը հաւաստուի թէ օսմ. պատուիրակութեան անդամ Մուխթար փաշա, Նախարարապետ Պ. Քլէմանսոյի ու արտաքին գործոց Նախարար Պ. Բիշոնի հետ ունեցած տեսակցութեան միջոցին խօսած է Նաեւ կրետական խնդրոյն վրայ, յայտարարելով թէ Թուրքիա պիտի բռնադատուի Կրետէի գործերուն միջամտելու, եթէ երբեք ապստամբութիւն մը ծագի կղզիին մէջ և իսլամներուն կեանքը վտանգալից դառնայ։

—Պ. Հանօթօ կրետական խնդրոյն վրայ խօսելով Ժուռնալի մէջ, կը գրէ. «Ֆրանսա, որ չի կրնար ուրիշ Նպատակ ունենալ, բայց եթէ իրաց վիճակը պահպանել, պէտք է իր մտադրութիւնը յայտնէ զօրքերը կղզիէն չհեռացնելու մասին մինչեւ որ դժուարութիւնները հարթուին։ Եթէ Ֆրանսա այսպէս գործէ, միւս տէրութիւններն ալ Նոյնը պիտի ընեն, և այն ատեն Ֆրանսա անգամ մըն ալ փրկած պիտի ըլլայ եւրոպական հաւասարակշռութիւնը ու խաղաղութիւնը։»

—Պերլինի ու Բեդերսպուրկի օսմ. դեսպանատուններէն արտաքին գործոց Նախարարութեան հաղորդուած լուրերուն Նայելով, բոլոր տէրութիւնները համաձայնած են՝ իրաց վիճակը պահպանելու համար կրետական խնդրոյն մէջ։ Այդ հիման վրայ պաշտպան տէրութեանց կողմէ զեկուցումներ պիտի ըլլան Կրետէի և Աթէնքի իշխանութեանց։

—Նէօի Կազէդա ստոյգ աղբիւրէ կ'իմանայ թէ Կրետէի մասին Բ. Դրան կողմէ ծանուցագիր մը տրուած է պաշտպան տէրութեանց։ Այդ ծանուցագրին մէջ Բ. Դուռը կը յայտնէ թէ տէրութիւնները իրաւ է որ կը պաշտպանեն Թուրքիոյ վեհապետական իրաւունքները, սակայն երբ յուլիսին միջազգային զօրքերը քաշուին կղզիէն, միացման մասին կրնան ձեռնարկներ ըլլալ Կրետէի քրիստոնեաներուն և Յունաստանի բնակիչներուն կողմէ։ Ի վերջոյ ծանուցագիրը կը յայտարարէ թէ, ի հարկին, Թուրքիա պատերազմ պիտի հրատարակէ, իր վեհապետական իրաւունքները պաշտպանելու համար։ Բ. Դուռը խորհրդակցութիւններ կը կատարէ ինքնօրինութիւն մը տալու կղզիին. ուստի իր ծանուցագրով կը խնդրէ տէրութիւններէն ըստ այնմ շարժիլ։

«ՍԹԱՆՏԱՐՏ» կը ծանուցանէ թէ Սուլթան Մէհմէտ Ե. յառաջիկայ աշնան պիտի այցելէ եւրոպական զանազան արքունիքները, և դեկտեմբերի սկիզբը Անգլիա պիտի հասնի։

ՕՍՄ. ՆԱՒԱՏՈՐՄԸ.— Կէմլէյիկ գտնուող օսմ. Նաւատորմը վաղը պիտի դառնայ և քիչ մը ատեն կղզիներուն առջեւ կենալէ յետոյ, Սեւ Ծովու բերանը Գավագները պիտի երթայ. յետոյ ետ պիտի դառնայ։

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆԸ.— Որոշուած է մեծ խրախճանութիւններ կատարել Սահմանադրութեան հռչակման, այն է յուլիս 10ի օրը։ Այս Նպատակաւ խորհրդակցութիւններ կատարելու համար յանձնաժողով մը կազմուած է։ Սէրավ Պրունիի եզերքը ամենէն աւելի պիտի զարդարուի։ Սահմանադրութեան հռչակման օրը ազգ. տօն համարելու մասին օրինագիծ մը պիտի տրուի պետական Խորհուրդին։

ԱՅՎԱԼԸՂԻ մէջ պաշարման վիճակ հաստատուած ըլլալով, երեք օրուան մէջ հազար կրա հրացան գրաւուած են զինուորական իշխանութեան կողմէ։ Երկու օր ալ պայմանաժամ տրուած է զէնքերը յանձնելու համար։

ՍՈՒԼԹԱՆԸ, երէկ, իր եղբօրը՝ Սիւլէյման էֆ.ի Պէպէքի քէօշկը երթալով, որպիսութիւնը հարցուց։ Սիւլէյման էֆ. Թոքատապէ բռնուած ըլլալով՝ անկողնոյ կը ծառայէ։

ԵԸԼՏԸԶԻ ՊԱՐՏԷԶԸ.—Քաղաքապետութիւնը կրկին կը ծանուցանէ թէ Եըլտըզի պարտէզին ու շէնքերուն համար որոշուած մուտքի գիներուն միայն չորեքշաբթի օրերուն համար կրկնապատիկը պիտի գանձուի։

ՕՍՄ. ՊԱՆՔԱՅԻՆ Ղալաթիոյ, Պոլսոյ ու Բերայի գրասենեակները յառաջիկայ շաբաթ գոց պիտի ըլլան։

ՎԱՂՈՒԱՆ ԹԻՒՈՎ

ՎԵՀ. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ
ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆԸ
ՊԵԹԵՐՀՕՖԻ ՄԷՋ

ՑԱՐԻՆ ԽՕՍՔԵՐԸ
ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԱԶԱՏ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ

Երուսաղէմ և Հիւանդանոց. երկու հաստատութիւններ որոնք անխտրաբար ժամանակներէ ի վեր ազգային խնդիրներու շարքին մէջ առաջին տեղը բռնած են և շունչ առնել տուած չեն ո՛չ օրուան պատրիարքներուն և ոչ ալ վարչութիւններուն։ Թող բանան վերջին երեք քառորդ դարու ազգային կեանքին իրադարձութեանց արձանատետրերը և նային թէ եղա՞ծ է այդ ժամանակամիջոցին մէջ շրջան մը ուր Երուսաղէմը և Հիւանդանոցը կարգաւ և շատ անգամ միեւնոյն ատեն չուարեցուցած և տագնապի մատնած չըլլան ազգին շահերովը մտահոգուող անձնաւորութիւնները, օրուան վարչութիւնները, պաշտօնական մարմինները և ամբողջ ազգը։ Այս երկու հաստատութիւնները, որոնց մէկը հոգիին փրկութեանը և մխիթարութեանը, իսկ միւսը մարմինին կազդուրմանը և սփոփանքին համար հիմնուած են, մինչեւ ցարդ, մեծ մասամբ, ուրիշ բանի չեն ծառայած բայց եթէ մեղանչել իրենց փոխադարձ կոչումին դէմ և քար գայթակղութեան ըլլալ։ Սա հիւանդանոցը հիւա՛նդ ըրած է ազգը, և Երուսաղէմի տաւ վանքը փորձանք մը դարձած է ազգին գլխուն։ Անշուշտ բուն մեղքը այդ հաստատութիւններունը չէ, այլ այն եղանակին որով ազգը զանոնք կառավարած է ցարդ, և այն մարդոցը որոնք այդ հաստատութիւնները վարելու կոչուած են, վատաբար չարաչար գործածելով ազգին կողմէ իրենց յանձնուած պաշտօնին կիրառումը։ Ու, բնականաբար, դժբախտ ըրած են թէ՛ այդ հաստատութիւնները և թէ ազգը, որ անհամար անհագնաթիւ զոհողութիւններ յանձն առած է անոնց պահպանութեանը և անոնց մէջ բուծուող տզրուկներուն համար։ Ասանկով, խեղճ որ իրաւամբ կ'ապաստանէր Երուսաղէմէն ու Եէտիգուլէէն՝ դարձած եղած է անտանելի չարիք մը, անյաղթելի պէլա մը, քրոնիկ հիւանդութիւն մը որմէ ազգը ճակատագրականօրէն դատապարտուած է տառապելու, կարծես քիչ ըլլալով այն տառապանքները որոնցմով արդէն հոգիներս բռնաննիս կուգայ, արուննիս կը քամուի, հիւթերնիս կ'սպառի, ցեղերնիս կը քայքայուի։

Դժբա՛խտ, անպատմելի կերպով դժբախտ ազգ։

Եթէ սակայն դեռ յետին նշոյլը ունենայինք կորովի մը — և արդեօք չունի՞նք —, մէկ հարուածով գո՛նէ այդ երկու վէրքերը կը կարէինք կը նետէինք մեր արդէն վիրալից մարմինին վրայէն։ Այս երկու վէրքերէն միանգամ ընդ միշտ ազատուելու համար առնուազն սա դիւրութիւնը ունինք որ ատոնք ոչ արտաքին քաղաքականութեան հետ կապուած են, ոչ ներքին. և մենք որ կը գանգա՛տինք թէ արտաքին եւ ներքին քաղաքականութեան հետ կապուած մեր ցաւերը յաւէտ անդարմանելի կը մնան։ Բայց սա երկու խնդիրները լուծելը մե՛ր, տարամերժօրէն մեր ձեռքն է, ու չենք կրնար, կը վարանինք, կը դեգերինք, կը տկարանանք անոնց առջեւ։ Ի՞նչ իրաւամբ, այն ատենը, պահանջենք որ ուրիշներ մեր խնդիրները լուծեն, մեր ցաւերը դարմանեն, երբոր մեր կարողութեան, մեր իրաւասութեան, մեր ձեռնհասութեան շրջանակին մէջ գտնուող խնդիրներու լուծմանը համար պէտք եղած յետին կորովը, յետին գիտակցութիւնը ցոյց չենք տար։

Պէտք է խոստովանիլ սակայն թէ մանաւանդ սա Երուսաղէմի խնդիրը անբուժելի վէրք մըն է իր հիմակուան վիճակին մէջ։ Եթէ մեր տրամադրած մարդկային ուժերը անբաւական են զայն դարմանելու, Նախախնամութեան օգնութիւնը հայցելու ենք, այն Նախախնամութեան որ արդէն անգամ մը, ասկէ յիսուն տարի առաջ, բարեդէպ միջամտութիւն մը ըրած է պահ մը՝ լուծելու համար Երուսաղէմի խնդիրը, և ահա թէ ի՛նչ պարագաներու մէջ։

1860ին, Սահմանադրութեան նոր հաստատուած տարին, ասանկ խնդիր մը կար ազգ. վարչութեան սեղանին վրայ։ Ռուսինեան, Սերվիչէն, Պալեան, Օտեան գանկերնին կը մաշեցնէին խնդիրը լուծելու համար։ Ան ատենն ալ Յարութիւն պատրիարքին պէս յամառ և հաստգլուխ պատրիարք մը կար Երուսաղէմ, Իզմիրցի Յովհաննէս Պատրիարք, որ խօսք չէր հասկընար ու խելքին փչածը կ'ընէր։ Հայ ազգին գործիչներուն բոլոր ջանքերը ապարդիւն կը մնային վանքը բարեկարգելու համար։ Յուսահատութիւնը կը տիրէր արդէն, երբ տօքթ. Սերվիչէն գործով մը Պէյրութ երթալով վերադարձին Երուսաղէմ կը հանդիպի և վանքին վիճակը մօտէն կը քննէ։ Երբոր Պոլիս կը դառնայ, կ'ըսէ իր ընկերներուն.

—Մեր կարողութենէն վեր է Երուսաղէմի խնդիրը լուծել. Նախախնամութիւնը միայն կրնայ փրկել վանքը. Աստուած հասնի։

Եւ Աստուած կը հասնի. երեք ամիս չի քշեր, Յովհաննէս պատրիարքը կը ճողի, ու հետզհետէ բոլոր այն միաբանները, որոնք թող չէին տար որ վանքը հանդարտէր, կը հետեւին պատրիարքին ի հանդերձեալումն։ Սերվիչէնի ձայնը լսուած էր։ Եւ Նախախնամութեան միջամտութիւնը այնքան արագ և ազդու եղած էր, որ այն ատենները զրոյց շրջած է թէ Տօքթ. Սերվիչէն իր Երուսաղէմ այցելութեան միջոցին՝ մէյմէկ բան տուեր է Պատրիարքին և միաբաններուն քիթին՝ անոնց անդրաշխարհիկ ճամբորդութիւնը պատրաստելու համար, համիտեան սիստեմով։ Սակայն Սերվիչէն ջրած է այս չարամիտ զրոյցը բացատրելով որ գիտութիւնը տակաւին չէ գտած թոյն մը որ առնուելէն երեք ամիս ետքը ազդեցութիւնը ցոյց տայ։ Զրպարտութիւն էր։ Նախախնամութեան մատը կար պարզապէս գործին մէջ։

Արդեօք 50 տարի ետքը անգա՞մ մըն ալ բազկատարած ծառանանք դէպի Նախախնամութիւն՝ պաղատելու համար որ նմանօրինակ միջամտութեամբ փակէ՛ սա Երուսաղէմի խնդիրը։

Կ'արժէ որ Ազգ. Ժողովը, ա՛լ ճարահատ, զբաղի երկնային միջամտութեան այս խնդրովը։

Միայն խնդիր է գիտնալ թէ հիւանդանոցին հա՞րցն ալ լուծելու համար Նախախնամութեան պիտի պարտաւորուինք դիմել։

ԵՐՈՒԽԱՆ

ՎԵՀ. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ԲԵԴԵՐՍՊՈՒՐԿ

ՑԱՐ ԿԱՉԻՆԱՅԻ ՊԱԼԱՏԻՆ ՄԷՋ

(ՄԵՐ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԹՂԹԱԿՑԷՆ)

ԲԵԴԵՐՍՊՈՒՐԿ, 3 յունիս

Այսօր, Վեհ. Հայրապետը Աղեքսանդրա Ֆէօտորովնա մայր կայսրուհիին ներկայացաւ Կաչինայի պալատին մէջ, որ երկաթուղիով մէկ ժամու հեռաւորութիւն ունի մայրաքաղաքէն։ Ն. Ս. Օծութեան կ'ընկերանային Տ. Գրիգորիս Ծ. վրդ. Պալագեան և Տ. Մեսրոպ վրդ. Նշանեան։ Թարգմանութեան պաշտօնը կը վարէր մածանուն բրոֆէսոր հայագէտ Պ. Նիքոլա Մառ։ Վեհ. Հայրապետը և իր հետեւորդները մէկ ժամ մնացին պալատը, մայր կայսրուհիին հետ. կէս օրուան փառաւոր ճաշ մը տրուեցաւ։ Տեսակցութիւնը և ընդունելութիւնը չափազանց սիրալիր եղան։ Հայոց Հայրապետը՝ մայր կայսրուհիին համակրական վերաբերումին առարկայ եղաւ։ Վաղը պիտի մեկնի Ս. Հայրապետը Մոսկուա, էջմիածնեցի և պոլսեցի եպիսկոպոսներով և վարդապետներով։ Վեհափառին առողջութիւնը շատ լաւ է և տրամադրութիւնը զուարթ։

⁂

Ս. Էջմիածնի բանաւէր միաբան Տ. Մեսրոպ վրդ. Տէր-Մովսէսեան, Բեդերսպուրկէն յունիս 2ին գրած է հետեւեալ հակիրճ տողերը. «Երկու օրէն պիտի հեռանայ Վեհափառը՝ Պետերբուրգից, ուր Վեհ. Հայրապետին ցոյց տրուեց մեծ պատիւ Կայսեր կողմից և ջերմ ընդունելութիւն Հայ ժողովրդից։ Բոլորիս հաւատը գնալով դէպի Հայրապետի Անձնաւորութիւնը աճում է, որ կարող կը լինի Հայ Եկեղեցին բարձրացնելու և Ազգին օգտակար լինելու։»

ՎԵՀԱՓԱՌ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ.— Մոսկուայէն մեծահարուստ Աղա Յովհաննէս Ժամհարեանց յատկապէս Բեդերսպուրկ երթալով Վեհափառ Հայրապետին ներկայացեր և ի դիմաց իր քաղաքակիցներուն՝ Մոսկուա հրաւիրեր է Ն. Վեհափառութիւնը, Որուն բնակութեան համար Ժամհարեանց ապարանքը տրամադրուած է։ Յունիս 3ին Վեհ. Կաթողիկոսը իր հետեւորդներով մեկնած է Մոսկուա ուր հրաւիրուած էր ամսոյս 7ին (կիրակի օր) Հայրապետական հանդիսաւոր Ս. Պատարագ մատուցանել։

⁂ Վեհ. Կաթողիկոսը Մոսկուայէն երէկ հեռագիր մը ուղղելով Պատրիարքարան, շնորհաւորած է Դուրեան Սրբազանի Պատրիարքութիւնը։

⁂ Վեհ. Հայրապետին նուիրուած Ա. կարգի Օսմանիյէ, ինչպէս նաեւ չորս հրաւիրակներուն նուիրուած այլ և այլ պատուանշանները ուղղակի Էջմիածին կը ղրկուին Ն. Վեհափառութեան սպասաւոր Պ. Եղիշէի հետ, որ Ս. Կաթողիկոսին բոլոր գիրքերն ու գոյքերն ալ միասին առնելով վաղը կը մեկնի Պաթում, ռուսական շոգենաւով։

ՄՈՍԿՈՒԱՅԷՆ շնորհաւորական հեռագիր ղրկած են Պատրիարքին Աղա Յովհաննէս Ժամհարեանց և Մագիստրոս Գ. Խալաթեանց։

ՊԻՐԷՃԻՔԷՆ մայիս 17 թուականով հետեւեալը կը գրեն մեզ. — Մայիս 17ի կիրակի գիշերը ժամ 2—3ին Պիրէճիքի մէջ երկու հեծեալներ մալ միւտիրի օգնականին տունը ներկայանալով, տանտէրը ուզեցին, բայց պատասխան ստացան թէ բացակայ է. ատոր վրայ այդ երկու հեծեալները, ըսելէ յետոյ թէ զէնք պիտի պարպեն և տնեցիները պէտք չէ վախնան, հինգ-վեց անգամ ռէվօլվէր պարպեցին. միանգամայն «Իսլամ գալմա՞տը մը, կեավուրլար պիչի վուրուլսոլար» պոռացին. Թաղին ամբողջ ժողովուրդը ոտք հանելով սկսան երթալ դէպի քրիստոնեաներու թաղը։ Երբ Աւսա Իւզէրի անուն նեղ տեղէ մը կ'անցնէին, մայրի խոչոր կտոր մը և վրան շինուած երեք տուներ փլչելով ճամբուն վրայ ինկան, որով երկու հեծեալները ու անոնց ընկերացողները ցիրուցան եղան, ըսելով «Ալլա՛հ տա կեավուրլարտան թարաֆ օլմուշ՝. կեավուր գրբվաղա բաղի օլմայօր»։ Այդ կերպով ջարդէ մը ազատեցանք. եթէ մայրը չփլէր, և ոչ մէկերնիս պիտի ազատէինք։ Այսուհանդերձ պէտք է խոստովանինք թէ Պիրէճիքի գայմագամը ու հաքիմը շատ ազնիւ անձեր են և ամէն ջանք կ'ընեն, որպէս զի որ և է չփոթութիւն տեղի չունենայ։ Նոյն իսկ գայմագամը և Հանրային Պարտքի Վարչութեան քարտուղար Օսման էֆ. շատ գիշերներ ծպտեալ պտոյտներ կը կատարեն։ Ամբողջ Պիրէճիքցին գոհ ու երախտապարտ է այդ պաշտօնատարներուն, ուստի ձեր թերթին միջոցաւ կը խնդրեմ որ ծանուցանէք այս պարագան։»

ԱՏԱՆԱՅԻ Պատերազմական Ատեանին կողմէ տեղւոյն վերջին դէպքին մէջ մասնակցութիւն ունեցող Հայերուն և Թուրքերուն հետեւեալ պատիժները տրուեցան.— Վահան Սուրէնեան, Ռուբէն Պօյաճեան, Ապտիւլմէճ Ստեփանեան և Մալաթիացի Խորէն Սարգիսեան տասնըհինգական տարի թիապարտութեան դատապարտուեցան։ Նոյնպէս կաղեօզ ծախող Միհրան Ճէրիտեան, Արմենակ Յովհաննէսեան, սրճեփ Հաբոս Գզլարեան և Նազարէթ Սուճեան՝ տասնական տարի թիապարտութեան։ Իսկ Թուրքերէն Զաքալը գիւղէն Պէքիմ օղլու Ահմէտ՝ հինգ, Գաբուճը գիւղէն Կարսցի Ալի Զավուշ և Սոֆօղլը Իպրահիմ երեքական տարի թիապարտութեան դատապարտուեցան։ Ատանայի ոստիկան-զինուորներէն Հայտար պին Ահմէտ վտարուեցաւ իր պաշտօնէն և մէկ տարի բերդարգելութեան դատապարտուեցաւ։

ԱՆԳԼԻՈՅ Խորհրդարանին մէջ արտաքին գործոց Նախարարը, Ատանայի մասին եղած հարցումի մը պատասխանելով, ըսաւ.— «Սպաննուածներու մասին եղած տեղեկութիւնները ենթադրական են միայն։ Մէրսինի անգլիական դեր-հիւպատոսին ապրիլ 21 թուական մէկ տեղեկագրին նայելով սպաննուածներուն թիւը երկու հազար է, որոնց վեց հարիւրը իսլամ են։ Շրջակայքը 20-25,000 հոգի սպաննուած ըլլալու են։ Յետոյ պիտի մտածեմ թէ նոյն դեր-հիւպատոսին տեղեկագիրները պիտի դրուի՞ն թէ ոչ Թուրքիոյ մասին հրատարակուելիք առաջին Կապոյտ Տետրակին մէջ։»

ԱՏԱՆԱՅԻ կուսակալը հեռագրած է Ներքին գործոց Նախարարութեան թէ խռովութեանց հետեւանքով ընդամէնը 432 իսլամ ու 116 ոչ-իսլամ ձերբակալուած են, սա մանրամասնութեամբ.—Ատանայի կեդրոնին մէջ՝ 279 իսլամ և 60՝ ոչ-իսլամ և Գօզանի, Մէրսինի, Ճէպէլը Պէրէքէդի ու Պարախալուի մէջ ալ 153 իսլամ և 56 ոչ-իսլամ։

ԺԱՊԱՒԻՆԵԱԼ ՏԵՏՐԱԿ ՄԸ.— Այն հանգամանքներուն մէջ որ կը պատեն մեզ, կարծես հակասութիւն մը պիտի ըլլար տեսնել քահանայ մը, ժապաւինեալ տետրակ մը ձեռքը, դպրոցի կամ եկեղեցիի շինութեան նպաստ հանգանակելու։ Այդ պատւաւորութեան ներքեւ կը տեսնեմ պաշտօնական նոր տետրակ մը՝ արտօնուած Տնտեսական Խորհուրդէն և հաստատուած ու յանձնարարուած Արչարունի Սրբազանէ՝ Սիլիվրիի մէջ, 150 հայ մանուկներու համար, դպրոց մը շինելու։ Տ. Խորէն քահանայ Ճամճեան, որ գործին գլուխը կը գտնուի երկու աշխարհական ընկերներով, ինքն ալ, երեւի, ըմբռնած է իր գործին հակասութիւնը ժամանակին հետ։ Կը բանամ ժապաւինեալ տետրակը. կը կարդամ պաշտօնական գրութիւնները, ու աչքս կը դարձնեմ տրուած առաջին նպաստին վրայ. «Սիլիվրի մետրապոլիտ Դիոնէսիոս արքեպիսկոպոս. տասը ոսկի», ու կանգ կ'առնեմ։ Անհաւանական պատմութիւնը։ Նախորդ շրջանի մէջ ուր դպրոցները փակ էին տիրող կառավարութեան, երբ մեր Պատրիարքարանը, իր ունեցած միջոցներովը, անկարող գտնուած է շինութեան հրամանը ձեռք բերելու, Սիլիվրիի մետրապոլիտը միջամտելու եղած է գործին ու յաջողած։ Նախկին Պատրիարքը, այն ատեն, փութացած է շնորհակալութիւն յայտնելու։ Հիմա որ հանգանակութեան գործը սկսած է, Դիոնէսիոս Սրբազան կ'անցնի նպաստին գլուխը ու առաջին գծին վրայ՝ իր ձեռքովը կը համրէ 10 ոսկի։ Հոս կը մոռնամ ժամանակին հակասութիւնը և կը փափագիմ որ դպրոցին շինութեան գործը գլուխ ելլէ։ Շա՛տ բնական կը գտնեմ որ Դիոնէսիոսի անունին ու նպաստին տակ շարուին հայ հոգեւորականներու անուններն ու նպաստները, Արչարունի Սրբազանէ սկսեալ ու շարունակուած մինչեւ մեր յետին քահանան։ Լաւ կ'ըլլայ որ այդ ուղղութեանը հետեւի Տէր Խորէն քահանայ, ու յետոյ անցնի աշխարհականներուն։ Դպրոցը ունի 150 ոսկի պատրաստ. Պոլսի նպաստներուն պիտի խառնուին Ռոտոսթոյի, Մալկարայի, Տարատէլլի և Թէրեւս Ադրիանուպոլսի նպաստները։ Պոլսեցիները անշուշտ կրնան յիշել թէ շատ քիչ անգամ պատահած է որ Ռոտոսթոյի թեմէն իրենց օժանդակութեանը դիմ. ւմ եղած ըլլայ ցարդ. ու, ընդհակառակն, Ռոտոսթօ մեր հանրային գործերու մէջ դրած է միշտ իր սիրտն ալ, իր կեանքի զոհողութիւնն ալ։

Հրանդ

ՏԷՕՐԹ-ԵՕԼԻ ամբաստանեալ՝ պատճառ եղող Բուհի անուն զինուորը, Պատերազմական Ատեանին որոշումով, ամբողջ երեսուն ժամ ձգուեր է կախաղանին վրայ, օրինակ՝ ըլլալու համար ուրիշներուն։ Տէօրթ-Եօլի մէջ ո և է նոր դէպք չէ պատահած։

ՅԱՒՈՎ կը ծանուցանենք թէ Մանզումէի Էֆքեար օրաթերթը, Պատերազմական Ատեանին որոշումով, դատապարտուած է չորս ամսուան դադարման և 50 ոսկի տուգանք վճարելու։

ԹԻՒՐԻՄԱՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ.— Իզմիրի Արշալոյսին մէջ կը կարդանք որ թիւրիմացութեան մը արդիւնք է Պոլսոյ թերթերուն այն լուրը թէ Ճիվան էֆ. Գալթաքճեան իր անձնականէն 1000 ոսկի տրամադրած ըլլայ Ատանայի մէջ որբանոց մը հաստատելու համար։ Գալթաքճեան էֆ. Արշալոյսի խմբագրութեան դիմելով յայտարարած է թէ Եւրոպա գտնուած միջոցին տեսնուած է իր բարեսէր ու բարեգործ մէկ բարեկամին հետ որ պատրաստակամութիւն յայտնած է Ատանայի մէջ որբանոց մը հիմնելու, խնդրելով որ յատակագիծ մը ղրկուի իրեն։ Հետեւաբար, կը հասկցուի թէ Գալթաքճեան էֆ. չէ որ կառուցանել պիտի տայ այդ որբանոցը, այլ Եւրոպայի մէջ գտնուող իր մէկ բարեկամը, որ արդէն խիստ գնահատելի աջակցութիւն մը ընծայած է Ատանայի տխրապատում դէպքերէն վնասուողներուն։ Գալթաքճեան էֆ. երկու որբ որդեգրելու որոշում տուած է միայն։

ՌՈՒՍԻՈՅ Ցարը Վեհ. Հայրապետը ընդունած ատեն խոստացած է դրամական նպաստ մը ընել Ատանայի արկածեալներուն։ Այս լուրը հաղորդելէ յետոյ, Osmanischer Lloyd կը յարէ թէ այդ խոստումը լաւ ազդեցութիւն գործած է մայրաքաղաքիս հայ շրջանակներուն մէջ։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀԱՅՐԸ հինգշաբթի օր կայս. պալատ երթալով, Սուլթանին պիտի ներկայանայ։

ԵՐԷԿ Ս. Պատրիարքը կեդրոնական վարժարանի գրաբարի քննութեան ներկայ գտնուեցաւ։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԷՆ կը հեռագրեն թէ՝ Տ. Յարութիւն Պատրիարքը, քաջալերուելով Պոլսոյ Պատրիարքարանի անտարբեր ընթացքէն, այս կիրակի օրն ալ՝ տէսթէ մը նոր սարկաւագներ շինած է, աղօթք մը կարդալով ամենուն մէկէն։ Ի՞նչ կ'ըսէք այս ձեռնադրութեանց։

ՄԻ՛ՇՏ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ.— Տնտեսական Խորհրդոյ գործօն անդամ Շիրինեան Երուանդ էֆէնտին՝ Ազգ. Հիւանդանոցի գրասենեակը երթալով, հարցաքննութիւններ և հետազօտութիւններ կատարած է, ուսկից երեւան եկան ինչ ինչ նորանոր զեղծումներ և անօրակելի գողութիւններ։ Միհրան Գասպարեան աւազակը՝ մայրաքաղաքիս և արուարձանի եկեղեցիներուն մէջ կախուած գանձանակներու դրամները՝ առանց քօնթրոլի, կ'երթայ կը գանձէ եղեր ինքը, ու անոնցմէ մաս մը գրպանելէ յետոյ, կը բերէ կը յանձնէ եղեր Հիւանդանոցի սնտուկին։ Ազգ. Հիւանդանոցի պետական մօլին հայթայթման խնդրոյն մէջ ալ մեծ զեղծումներ բռնուած են։

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԼՈՆՏՈՆ, 21 յունիս.— Օսմ. պատուիրակութեան անդամ Ահմէտ Մուխթար փաշա, այս իրիկուն Չէրինկ-Քրօս հասաւ իր հետեւորդներով։ Թագաւորին և պատերազմական պաշտօնատան ներկայացուցչին կողմէ, ինչպէս նաեւ օսմ. դեսպանատան պաշտօնէութեան և պատուակալ գունդի մը կողմէ հանդիսաւորապէս ընդունուեցաւ։ Զինուորական նուագախումբը կ'ածէր օսմ. քայլերգը։ Ողջոյններու փոխանակութենէն յետոյ, աչքէ անցուց պատուակալ գունդը. յետոյ իր հետեւորդներով օսմ. դեսպանատունը գնաց պալատական կառքերով։

ԼՈՆՏՈՆ.—Առտուան լրագիր մը կ'իմանայ թէ Սուէզի Ջրանցքի Ընկերութիւնը բանակցութիւններ կը կատարէ եգիպտական կառավարութեան հետ, ջրանցքին մենաշնորհը երկարաձգելու համար։ Ընկերութիւնը մտադիր է իր դրամագլուխը աւելցնելու, երկրորդ ջրանցք մը բանալու համար զուգահեռաբար։

ԼԻՎԸՐՊՈՒԼ.— Մանր շփոթութիւններ պատահեցան կաթոլիկներուն և բողոքականներուն միջեւ։ Ցիսուն չափ ձերբակալութիւններ եղան։ Բազմաթիւ ոստիկաններ վիրաւորուեցան։

ՊՕՄՕՆԹԻԻ ԳԱՐԵՋՈՒՐԸ

ԱԶԴ.—Հանրութեան կը ծանուցանենք թէ յունիս 2/15էն սկսեալ, Իսկիշէհիրի և Գօնիայի մթերանոցները 50 շիշնոց սնտուկը պիտի ծախեն հետեւեալ գիներով.

Իսկիշէհիր 77.50 ղրուշ առանց ծախքի մթերանոց յանձնելի։

Քէօթահիա 80 ղրուշ առանց ծախքի վակօն յանձնելի։

Աֆ.-Գարահիսար 80 ղրուշ առանց ծախքի վակօն յանձնելի։

Ագ-Շէհր 83 ղրուշ առանց ծախքի վակօն յանձնելի։

Գօնիա 80 ղրուշ առանց ծախքի մթերանոց յանձնելի։

3—1 Տնօրէնութիւն

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ,		8/21 Յունիս
Օսմ. Թոհն. Միացեալ 4 %	Օ. Ո.	101 27
Ամենէն բարձր գին	»	101 35½
Ամենէն վար գին	»	101 27
Րումէլի Երկաթուղի [illegible]	Ֆր.	174 50
Ամենէն բարձր գին	»	174 75
Ամենէն վար գին	»	174 37
ԲԱՑՈՒՄ,		9/22 Յունիս
Օսմ. Թոհն. Միացեալ 4 % Ք.կ.	Օ. Ո.	101 25
» » » ժամը 5ին	»	101 25
Րումէլի Երկաթուղի	Ֆր.	174 25
» » ժամը 5ին	»	174 25
Թարաֆ Կ. Պոլսոյ	»	426
Անատ. երկթ. Գործթ. Ա. սերի	»	518 —
» » » Բ. սերի	»	516 —
» » բաժնթղթ.	Օ. Ո.	15 10
Շիրքէթի Խայրիէ	»	— —
Շիրքէթի Խայրիէի Համբաքն	»	1 55
Օսմ. Ապահ. Ընկ.	»	4 60
Օսմ. Ծխախոտ		7 10
Թրամուէյ բաժնեթուղթ		8 12½
» ժուիսանս		4 12½
» պարտաթուղթ		480 —
Թրանսվալ	Ֆր	76 —
Տէրքոսի Ջուրի Ընկ.		316 —
Գալիա Գարասայան		470 —
Միտիլլի Պանքա	Օ. Ո.	5 70
Նէճիբ Քէօֆա Թրամ. բաժնթղթ.	»	2 —

ԻԼԱՆ

Շէհիր Էմանէթինտէն

Իվվէլճէ իլան օլունան բրոկրամտա մուհարրէր օլտուղը վէճհիլէ եալընըզ ճէհարշէնպիհ կիւնլէրինէ մախսուս օլմագ իւզրէ Եըլտըզ պաղչէսի իլէ միւշդէմէլաթը թուխուլիյէլէրինին էյամը սաիրէտէքի ֆիյաթըընըն իքի միսլի օլարագ ախզ իտիլէճէկի թէքրար իլան օլունըր։

8 Հազիրան 1325

ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ՍՆՏՈՒԿ

ՎԻՆԸՐ ՊԱՆՔ - ՖԷՐԱՅՆ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

ՂԱԼԱԹԻԱ ԵՒ ՊՈԼԻՍ
Դրամագլուխ 130 միլիոն ֆրանք,
ամբողջովին վճարուած:
Պահեստի գումարներ 38,000,000
ֆրանքի չափ:

Պոլսոյ գործակալութիւն՝ Էլքեաթիպ խան, Բերայի գործակալութիւն՝ Ս. Անթուան խան, Բերա, Մեծ-Փողոց:

ԳԼԽԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Վճարումները ոսկեդրամով ըլլալու են: Յիսուն ղրուշէն վար վճարում չընդունուիր:

Վինըր Պանք-Ֆէրայն այսօր հարիւրին 3½ տոկոս կը վճարէ 1000 ոսկիէն վար գումարներու համար, իսկ անկէ աւելի գումարներու համար՝ հարիւրին 3: Սակայն կրնայ տոկոսին սակը իջեցնել կամ աւելցնել տեղական լրագիրներու միջոցաւ 15 օր առաջ իմաց տալէ յետոյ:

100 ոսկիէն վար գումարները կրնան ետ առնուիլ ամէն ատեն:

100 ոսկիէն վեր գումարները կրնան ետ առնուիլ գրաւորապէս ու կանխաւ ըլլալիք ազդարարութենէ մը յետոյ, հետեւեալ կերպով.

3	օր	100- 150	ոսկի	գումարի	համար
6	»	151- 200	»	»	»
10	»	201- 500	»	»	»
15	»	501-1000	»	»	«
30	»	1001 և անկէ վեր		»	»

Վինըր Պանք-Ֆէրայն իրեն կը վերապահէ պանքան դրամ ունեցողներուն հաշիւը կարգադրել, ուզած ատեն վճարելով տետրակին պարունակած գումարը:

Վինըր Պանք-Ֆէրայն խնայուած գումարը պարունակող տետրակ ալ կը յանձնէ անչափահասի անունով, բայց այդ պարագային, նշանակուած խնամակալը (վէլի կամ վասի) միայն իրաւունք ունի դրամը քաշելու:

Խնայողական Սնտուկէն զատ, Վինըր Պանք-Ֆէրայն կը զբաղի նաեւ սեղանաւորական ուրիշ գործառնութիւններով:

PHŒNIX ASSURANCE LD. Cº

”ՖԻՆԻՔՍ„

ESTABLISHED 1782

ՀԻՄՆԵԱԼ Ի ԼՈՆՏՈՆ 1782ԻՆ
ԿԸ ԳՈՐԾԷ Ի ՊՈԼԻՍ 1869ԷՆ Ի ՎԵՐ
ԱՆԳԼ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐ. ԸՆԿ.
Դրամագլուխ եւ պահեստի դրամ
Անգլ. ոսկի 4,218,000

ՖԻՆԻՔՍ սոսկ հրդեհի դէմ Ապահովագրական Ընկերութիւն մըն է, ծանօթ իր պատուաւորութեամբ և փնասուց մէջ իր անմիջական վճարումներով:

ՖԻՆԻՔՍ կ'ապահովագրէ հրդեհի և կայծակի դէմ ամէն տեսակ անշարժ և շարժուն ստացուածք, յոյժ նպաստաւոր պայմաններով:

Ընկերութեան նշանաբանն եղած է
ՈՒՂՂԱՄՏՈՒԹԻՒՆ
ԵՒ ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ՀԱՏՈՒՑՈՒՄ ՎՆԱՍՈՒՑ
Ցարդ վճարուած է աւելի քան 27000000 անգլիական ոսկի:
Ընդհանուր գործակալ Պոլսոյ և գաւառաց
Գ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ
Վիքթալիս խան, Պանք Օթոմանի մօտ,
Ղալաթիա:

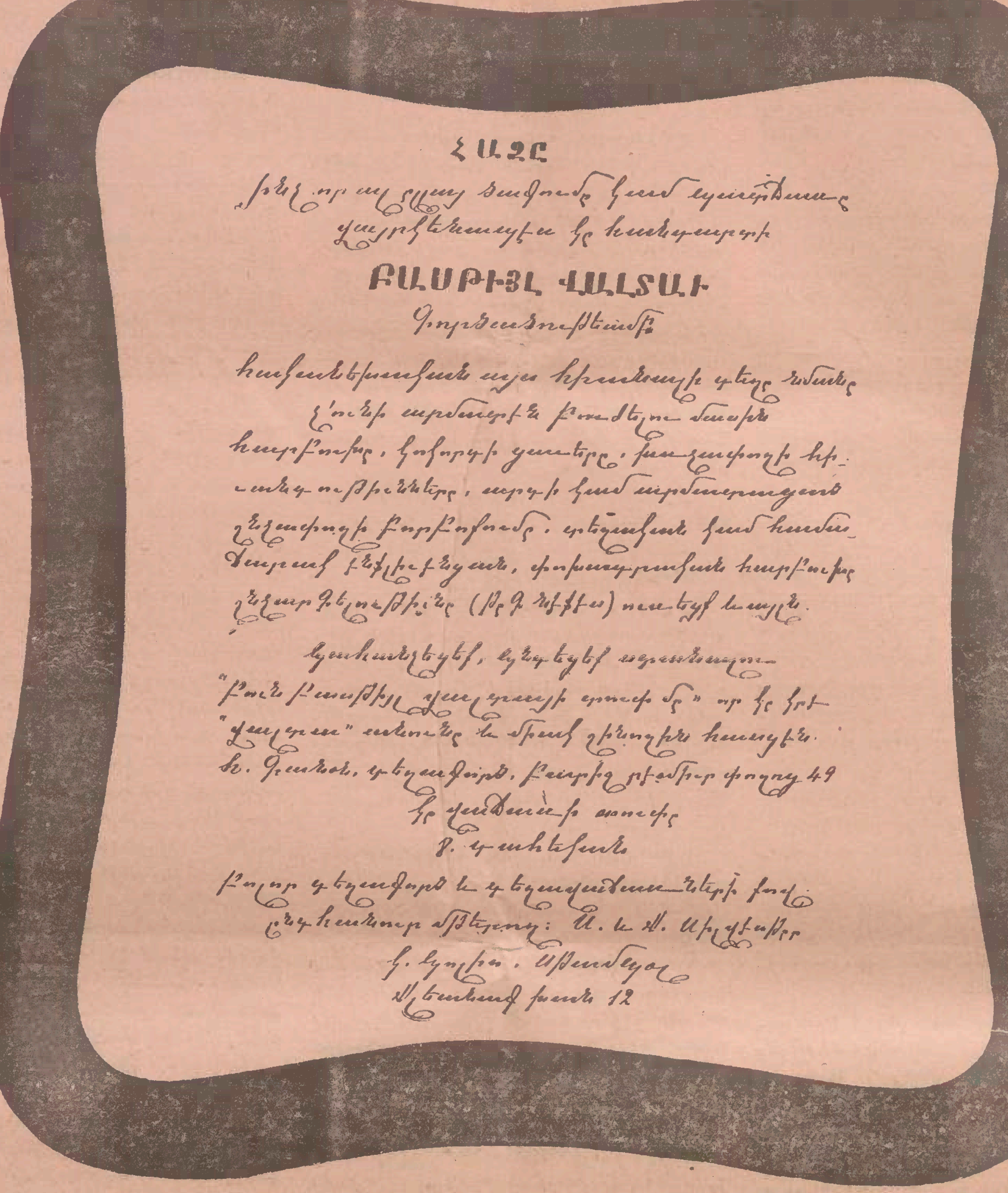

ՀԱԶԸ

[illegible]

ԲԱՍԹԻՅԼ ՎԱԼՏԱՒ

Գործածութեամբ

[illegible]

Բոլոր դեղատներ և դեղավաճառներու քով

[illegible] 12

ՄՕՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ճամբորդ եւ ապրանք փոխադրող
շոգենաւեր

Ա. կարգի	Բ. կարգի
ՍԷՏԻ	ՆԱՅՏՕՔՐԻՍ
ՄԻՆԻՍ	ԷՄԷՅՍԻՍ
ՌԱՓՍԻՍ	ՊՈՒՋԻՐԻՍ
ԹԷՊԸՐ	ՄՕԷՐԻՍ
ՆԱՐՄՕՆ	ՖԱՅԷԼԻ
ՆԱՎԱՐԻՆ	ՖԱՐՕՍ
	ԹԻՊՕ

Առաջին կարգի շոգենաւերը շատ հանգստաւէտ են նաւուն մէջտեղը ընդարձակ սենեակներ ունին, ելեկտրականութեամբ կը լուսաւորուին և կին ճամբորդներու համար տեսչուհի ունին:

Երկրորդ կարգի շոգենաւերն ալ սահմանափակ թուով ճամբորդներ կ'առնեն, բայց տեսչուհի չունին:

Կ. Պոլսէ Լիվրբուլ Ա. կարգի գինն է 15 Սթեր.
» » Բ. » » 11

Կը խնդրուի վաճառականներէն որ փոխադրութեանց կամ ապրանքները Ղալաթիոյ մաքսատունը հանելու համար՝ իրենց հրահանգները տան շոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ:

Ամերիկայի և Եւրոպայի նաւահանգիստները տանելու համար ապրանքներ կ'ընդունուին:

Դիմել առ Ճ. Վ. ՈՒԻԹՈԼ և Ընկ.
Գործակալ.—Ուիթոլ խան, Պահչէ գաբու, Պոլիս
ՃԷՅՄ ՄՕՍ Ընկ.
31 Ճէմս Սդրիդ, Լիվրբուլ

ԼԱ ՄԻՒԹԻՒԷԼ ՏԸ ՖՐԱՆՍ Է ՏԷ ՔՕԼՕՆԻ

La Mutuelle de France et des Colonies

ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Պանք տը Ֆրանսի մէջ աւանդ ձգուած 70 միլիոն ֆրանք

ԿԸ ԳՈՐԾԷ	ՊԵՏԱԿԱՆ ՔՕՆԹՐՕԼԻՆ տակ, 1905 մարտ 17ի օրէնքին համաձայն:
Կ'ԸՆԾԱՅԷ	ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ՄԸ ողջ մնացողներուն, և ԴՐԱՄՕԺԻՏ ու ՌԱՆԹ ՎԻԱԺԷՌ կ'ապահովէ, 15 տարիէն վճարելի ողջ մնացողներուն, մահուան պարագային երաշխաւորութիւններով:
Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ	Վճարումներ ԱՄՍԱԿԱՆ ՎԵՑ ՖՐԱՆՔԷՆ սկսեալ:
ԿԸ ԶԵՏԵՂԷ	ՊԱՆՔ ՏԸ ՖՐԱՆՍԻ ՄԷՋ իր յաճախորդներուն յանձնած դրամները, պետական երաշխաւորութիւն ունեցող արժեթուղթերու վերածելով զանոնք:
ԳՈՐԾԱՌՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՈՒՆԵՑԱԾ Է	**735,583,800** ՖՐԱՆՔԻ, մինչեւ 1908 դեկտ. 31 իր երկու ճիւղերուն մէջ. ԿԵԱՆՔԻ ՈՒ ՄԱՀՈՒԱՆ

Տեղեկութիւն եւ կանոնագիր ձրիաբար կը տրուին
ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ
Տէյիրմէն խան, Ղալաթիա
Ընդհ. Տնօրէն Ի. Ս. ՏԱՆՏՐԻԱ

Փորձառու և գործունեայ գործակալներ կը փնտռուին, որոնք պէտք է ունենան լաւ յանձնարարականներ ալ:

ՔԱՌԱՍՈՒՆ ՏԱՐԻՆԵՐԷ Ի ՎԵՐ
ՃԱՆՉՑՈՒԱԾ Է

Միլմէյտ Պրէնտ
Սուիս Միլք

MILKMAID BRAND

ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ
ՍՆՈՒՆԴՆ Է
Ամէն անոնք որ գործածած են այս կաթը կ'ընդունին որ
ՄԻԼՔՄԷՅՏ ՊՐԷՆՏ ՍՈՒԻՍ ՄԻԼՔԸ
ԼԱՒԱԳՈՅՆՆ Է ՏՂՈՑ ՀԱՄԱՐ
[illegible] ՆՈՐԱԾԻՆՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
ԵՒ ԱՄԷՆՈՒՆ ԱԼ ՕԳՏԱԿԱՐ
50—1

ՏՕՔԹ. Ա. ՈՒՆՃԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ
ՔԻԹԻ, ԱԿԱՆՋԻ ՈՒ ԿՈԿՈՐԴԻ
ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Բարիզի մէջ իր մասնագիտութիւնը կատարելագործած ըլլալով՝ ելեքտրականութեան ու ցարդ Պոլսոյ մէջ չգործածուած տաք օդի, տիաֆանօսքօբիի, պռօնքօսքօբիի, էօզօֆակօսքօբիի ու ամէնէն նորահնար մեթոտներով մեծ յաջողութեամբ կը դարմանէ՝ խուլութիւնը, գլխու պտոյտը ու հինցած ցաւերը, ականջի խժալը ու ականջի, քիթի, բերնի, կոկորդի ու խաչակի ամէն տեսակ հիւանդութիւնները:

Նամանաւանդ երեսի ու քիթի վրայ եղած տձեւութիւնները, որոնք ցարդ անբուժելի նկատուած էին, առանց գործողութեան, կատարելապէս կը չնջէ նորահնար գործիքով մը, որուն շնորհիւ բազում այդ կարգի հիւանդներու Եւրոպիոյ մէջ բժշկուած ըլլալը կ'ապացուցանէ:

Վիզի ու գլխու վրայ ամէն տեսակ գործողութիւն կը կատարէ և տղոց կոկորդի ուռիկները (պատեմճիք) կը հանէ, առանց արիւնահոսութեան իր մասնաւոր գործիքովը:

Հիւանդ կ'ընդունի մինչեւ կէս օր, Պահճէգարու, Համիտիյէ սպիլի դէմ, Աբիկ Իւթիւճեան դեղարանը. իսկ կէս օրէ վերջ, իր տունը, Բերա, Շիտակ ճամբայ, Թագսիմ, Ֆրանս. հիւանդանոցին դէմ, Թիւ 41:

Հինգշաբթի օրերը կէս օրէ վերջ իր տունը դիմող ամէն հիւանդները, իսկ վկայեալ աղքատները ամէն օր ձրիաբար դարմանելու պատրաստ է: 50—2

Cie RUSSIE

Navigaiion à Vapeur et de Commerce
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ
ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Շաբաթուան երթեւեկութիւններ

Յունիս

Դշ. 10,23	Ինէպօլի, Սինօպ, Սամսոն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Րիզէ և Պաթում. կէս օրէն առաջ ժամը 10ին:
Դշ. 10 23	Օտեսա. Իրիկուան ժամը 4ին:
Եշ. 11/24	Իզմիր, Պիրէոն և Աղեքսանդրիա. ժամը 10ին:
Եշ. 11 24	Օտեսա. ժամը 4ին:
Ուր. 12 25	Սէվաստօբօլ. ժամը 10ին:
Շբ. 13 26	Օտեսա. ժամը 10ին:
Շբ. 13 26	Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Քիօս, Հռոդոս, Մէրսին, Իսքէնտէրուն, Թրիպօլի, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բօռ-Սաիտ և Աղեքս. ժամը 4ին:

ԹԵՐԹՕՆ "ԱՐԵՒԵԼՔ"Ի (43)

ՀԱՄԻՏԵԱՆ ՌԵԺԻՄԸ

Գրեց՝ ԲՕԼ ՏԸ ՌԷԿԼԱ

ԳԼՈՒԽ Թ.

ԵԸԼՏԸԶԻ ՊԱԼԱՏԸ
ԵՒ ԻՐ ԳԱՂՏՆԻՔՆԵՐ

Դերասանները առանց մտքերնուն անցնելու թէ ի՛նչ ծանրակշիռ արարք մը ի գործ կը դնէին, այդ տիկնոջ առաջարկութիւնը փութով ընդունեցին: Ուստի որոշուեցաւ որ այդ տիկինը Ֆօրիսթի մը տեղ պիտի անցնէր, գրեթէ միեւնոյն հասակը ու մարմնական գիրութիւնը ունենալով: Այսպէս՝ ներկայ գտնուած պիտի ըլլար թատերական ներկայացման:

Որոշեալ ժամուն, թատերախումբը ճամբայ ելաւ դէպի Եըլտըզ, մէկ քանի գոց կառքերու մէջ նստած: Այդ վարձու կառքերէն մէկուն մէջ կը գտնուէին Բերա-Բէլէսի տնօրէնը, Օր. Ժանն Սօլիէ և հետաքրքիր տիկինը: Եըլտըզի դարաստանին մէկ մասը անցնելէ յետոյ, ի մեծ հիացում այդ տիկնոջ, դերասանները սկսան իրենց բեմական զգեստները հագնիլ մասնաւոր խուցերու մէջ: Օր. Սօլիէ և իր ընկերուհին գլխաւոր խուցին մէջ հագուեցան: Ներկայացումը սկսաւ առանց խոչընդոտի, և առաջին արարուածը վերջացաւ Կանանոցի տիկիններուն ուրախութեան քրքիջներուն մէջտեղ: Այդ տիկինները ծածկուած էին իրենց օթեակներու ոսկեզօծ վանդակապատին ետին:

Երկրորդ արարուածը աւարտելու վրայ էր, երբ Թիկնապահ մը արագօրէն մօտեցաւ Սուլթանին և մեծ յարգանքով յանձնեց նամակ մը: Սուլթանին դէմքը գունատեցաւ այդ նամակին ընթերցումէն յետոյ. իսկոյն իրարանցում մը առաջ եկաւ հետեւորդներուն մէջ:

Այդ միջադէպէն քանի մը վայրկեան յետոյ, այն Թիկնապահը որ Ն. Վեհափառութեան կողմէ ադամանդազարդ խիստ գեղեցիկ ապարանջան մը նուիրած էր Իլէնի դերը կատարող դերասանուհիին, բեմին վրայ խոյացաւ, երկու սենեկապետներու և պալատան զուարճութեանց տնօրէնին հետ: Այդ անձերը այնպէս մը կարգադրեցին որ թատերախումբին մաս չկազմող տիկինը աչքէ չկորսընցնեն: Այդ կնոջ ներկայութիւնը իմացուած էր Բերայի ոստիկանութեան կողմէ:

Երբ վարագոյրը փակուեցաւ երկրորդ արարուածին վրայ, Բերա-Բէլէսի տնօրէնը, չափազանց յուզուած և տժգունած, օտարազգի կնոջմէն խնդրեց բեմ չելլել և խուցին մէջ սպասել մինչեւ որ ներկայացումը վերջանար:

Պարոն Միւլլէր հազիւ թէ այդ խորհուրդը տուած էր, երբ երկու պալատական սենեակ մը մտան, որ օթոցէ վարագոյրով մը բաժնուած էր յիշեալ խուցէն: Պալատականները հոն մնացին մինչեւ ներկայացումին աւարտումը:

Դերասանները, առանց իրազեկ ըլլալու թէ ի՛նչ կ'անցնէր կը դառնար Սուլթանին օթեակին մէջ, յուզուած ըլլալով այդ իրարանցումէն, կարճ կապեցին վերջին արարուածը: Բայց լրտեսներու և ալպանիացի հրացանակիրներու շղթայ մը աւելի արագօրէն պաշարեց և հսկողութեան տակ առաւ ֆրանսական թատերախումբը, այսինքն այն խուցը ուր կը գտնուէին օտարազգի կինը և դերասանուհին: Վարագոյրը վար չէր իջած, երբ Պարոն Միւլլէր յիշեալ խուցը վազելով գոչեց.

—Տիկիննե՛ր, աճապարենք մեկնելու... Ձեր վերարկուները հագէք... օթէլին մէջ կրնաք հանուիլ:

Եւ առանց ատեն տալու տիկիններուն որ իրենց շպարը հանեն դէմքերնուն վրայէն, վիքթօրիան առաջնորդեց զանոնք, հրամայելով կառապանին՝ կարելի եղած արագութեամբ քշել կառքը: Մինչեւ Եըլտըզի պալատին դուրսը ձիաւորներ հետեւեցան կառքերուն:

Յաջորդ օրը, Բերայի մէջ զրոյց կը շրջէր թէ ֆրանսացի ծանօթ օրագրող մը պալատ մտցուցած էր տիկին մը, Սուլթանը սպաննել տալու համար անոր միջոցաւ: Տէյլի Թէլէկրաֆի թղթակիցը, այդ լուրը իմանալուն պէս, իր լրագրին զըրկեց, որ արտատպեց զայն, առանց խօսելու ծրագրուած սպանութեան վրայ: Այսպէս՝ այդ սուտ լուրը շրջանը ըրաւ ամբողջ աշխարհի:

Երբ այդ տիկինները ու Պարոն Միւլլէր օթէլ հասան, շատ մեծ զարմանք զգացին, տեսնելով որ օթէլին սրահը կը գտնուէին մէկ քանի ջոջ պալատականներ:

Այս միջադէպը կրնար ողբերգական վախճան մը ունենալ: Միջադէպը պատմելով ուզեցինք անգամ մը եւս ցոյց տալ թէ գաղտնի ոստիկանութիւնը ի՛նչ արագութեամբ կը գործէ: Բերայի ոստիկանութեան լրտեսները պարոն Միւլլէրը վիքթօրիային մէջ նշմարած ըլլալով օտարազգի տիկին մը, սա եզրակացութեան յանգած էին թէ անիկա թատերախումբին մաս չէր կազմեր: Ուստի փութացած էին պալատան իմաց տալ թէ ֆրանսացի տիկին մը, որ քիչ ատենէ ի վեր Կ. Պոլիս կը գտնուէր, Թէրէզ Պաչի թատերախումբին կ'ընկերանար:

(Շարունակելի)

Արտօնատէր ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ